

laiškai lietuviams

VASARIS | FEBRUARY 1974

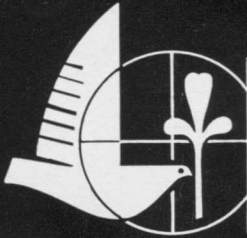
2

KAD TOJI LIEPSNELĖ NEUŽGESTŲ	39	Juozas Vaišnys, S.J.
KRIKŠČIONIŠKOJI KULTŪRA	40	Feliksas Jucevičius
JĖZUITAI NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE (XIII)	47	Br. Krištanavičius, S.J.
MŪSŲ TAUTINIS BRENDIMAS	54	Jonas Miškinis
JAUNIMAS APIE SAVE	56	Redaktorius
KOVINGOSIOS LIETUVYBĖS GRETOSE	61	Vytautas A. Jonynas
BAISU TĖVIŠKĖJ NEBŪTI, KAI JOJE ESI!	63	Nijolė Jankutė
TEOLOGISKAI FILOSOFIŠKA PASAULIEČIO STUDIJA	65	Juozas Prunskis
TĖVYNĖJE	67	Danutė Bindokienė
KALBA	69	Juozas Vaišnys, S.J.
FILMAI	71	Juozas Prunskis

Daugumas šio numerio iliustracijų — iš praėjusį rudenį Čikagoje buvusios fotografijos darbų parodos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$5.00, single copy 50 cents. Second class postage paid at Thompson, Connecticut 06277.

Religinės
ir tautinės
kultūros
žurnalas

Laiškai lietuviams

1974 / VASARIS - FEBRUARY / VOLUME XXV, NO. 2

MANĖS KLAUSIA DAŽNAI, KUR AŠ GIMĖS,
KUR TAS KRAŠTAS: RYTAI, VAKARAI?
AŠ ŠYPSAUSI VISIEMS DĖLEI SAVO LIKIMO,
IR JIEMS RODOS, KAD MAN ČIA GERAL.

MANĖS KLAUSIA DAŽNAI, AR TURTINGA
JI — TĖVYNĖ BENAMIO BAUGAUS?
ATSAKAU: VISA ŽEMĖ TEN AUKSU MAN ŽVILGA
ŽYDRUMOJ KRIŠTOLINIO DANGAUS.

MANĖS KLAUSIA DAŽNAI, KUR SUGRIŽTUM,
JEI TĖVYNĖ PALIKS PAVERGTA?
AŠ JUOKIUOS JIEMS Į VEIDĄ, NORS PLYŠTA
MAN IŠ SKAUSMO ŠIRDIS SUŽEISTA.

O KAI DINGSTA VILTIS PASKUTINĖ,
KAI VISUR VIEN KLASTA IR KANČIA, —
AŠ, PRISPAUDĖS RANKAS PRIE KRŪTINĖS,
VĖL PRISIEKIU: TĖVYNE, TU — ČIA!

Petras Babickas

KAD TOJI LIEPSNELĖ NEUŽGESTŲ

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Šio "Laiškų Lietuviams" numerio "Jaunimo" skyriuje pateikėme kai kurias mintis iš mūsų jaunimo pasisakymų, ką jie galvoja apie save, apie dabartinį mūsų jaunimą, lygindami jį tiek su vyresniąja karta, tiek su amerikiečių jaunimu. Atrodo, kad tie pasisakymai kartais vienas kitam lyg prieštarauja. Pvz. daugelis teigia, kad dabartinis jaunimas nesirūpina tiek daug materialiniais dalykais ir materialiniu turtu, kaip vyresnieji. O štai kiti sako, kad jaunimas svaioja tik apie pelningas profesijas ir patogų gyvenimą puošniuose rajonuose. Žinoma, ne visas jaunimas vienodas, galima rasti ir vienokių, ir kitokių, bet atrodo, kad tas dvi skirtingas nuomones materialinių turtų atžvilgiu labai lengva suprasti ir suderinti. Mokslus einąs jaunimas materialiniais turtais paprastai daug nesirūpina, nes viską, ko reikia, gauna iš tėvų. Tačiau visai ką kita galima pasakyti apie tą jaunimą, kuris jau baigė mokslus, gavo geras tarnybas, vedė ir dabar savarankiškai gyvena.

Kad mokslus einančiam jaunimui visai nesvarbu pinigai, tai gali įrodyti ir kasmet ruošiami "Laiškų Lietuviams" konkursai. Juose kiekvienas šiek tiek sugebąs valdyti plunksną gali laimėti šimtą ar pusantro šimto dolerių. Reikia tik parašyti kelių puslapių tam tikra tema tinkamą straipsnį. Tai yra didelės premijos, palyginus su romanų konkursų premijomis, kur maždaug už 300 puslapių veikalą skiriama 1000 dol. Kai buvo paskelbtas paskutinis konkursas, tai daugelis jaunuolių pasižadėjo jame dalyvauti, bet kai atėjo konkurso pabaiga, tai tų jaunuolių straipsniai nepasirodė. Vis teisinamasi neprisirengimu ir neturėjimu laiko. Kad vis neprisirengiama, tai tiesa, bet kad nebūtų laiko, tai negalima sutikti. Žinome, kad visi turi įvairių užsiėmimų, bet

tikrai norint, to laiko galima surasti, kaip surandama daugeliui kitų užsiėmimų, nieko bendra neturinčių nei su mokslu, nei su kitomis tiesioginėmis pareigomis. Jeigu tie jaunuoliai ir nesirūpina piniginėmis premijomis, tai turėtų pagalvoti, kad būtų labai naudinga paskleisti žurnale ar laikrašty savo idėjas, nes jie sako, kad tų idėjų turi ir dar tokių, kurios pagerintų pasaulį!

Dabar pažvelkime į tuos jaunuolius, kurie, baigę mokslus ir sukūrę šeimas, savarankiškai gyvena. Ar ir jiems nerūpi materialiniai turtais? Ar jie prie jų neprisirišę, rūpindamiesi daugiau dvasiniais dalykais? Neseniai žurnalas "Lituanus" visoms redakcijoms ir įvairiems asmenims išsiuntinėjo aukotojų sąrašą. Ten tyčia ieškojome tokių jaunuolių pavardžių, kurie pirmiau buvo aktyvūs įvairių organizacijų nariai ir net vadovai, o dabar turi geras tarnybas ir uždirba 20-30 tūkstančių dolerių per metus. Deja, tų pavardžių neradome. Daug ten radome pensininkų ir tų jaunuolių tėvų, kurie uždirba kelis kartus mažiau negu jų vaikai. O juk sakoma, kad "Lituanus" yra jaunimo kūrinys, kad jaunimas supranta jo reikšmę Lietuvos reikalui.

Kai kurie jaunuoliai tame minėtame šio numerio straipsnyje pasisakė, kad dabartinis lietuvių jaunimas yra labai aktyvus organizacijose ir kitokioje visuomeninėje veikloje, kad jis redaguoja net savo laikraščius. Žinoma, yra dirbančių, bet jų galėtų būti žymiai daugiau. Štai šių metų sausio mėn. pradžioje atėjo naujas "Ateities" numeris. Bet ar jis naujas? Buvo sunku net savo akims tikėti — tai buvo praėjusių metų kovo mėn. numeris! Jame buvo ir tokių žinių, kurios jau seniai pasenusios. Jame buvo pranešimas apie "Laiškų Lietuviams" konkursą, kuris jau seniai buvo pasibaigęs. Jame buvo kelta mintis, kad reikėtų čia,

išeivijoje, perspausdinti Lietuvoje išleista Naujajį Testamentą, kai jis jau seniai yra perspausdintas. Pažvelgiau į redakcinį kolektyvą. Ten prirašyta net dešimt pavardžių, ir visi tie redakcijos kolektyvo nariai šaunūs ir gabūs jaunuoliai. Kodėl jie nesirūpina savo žurnalu? Neturi laiko? Bet į šį pasiteisinimą jau atsakėme. Čia nekaltiname tik to redakcinio kolektyvo. Juk yra tiek daug studentijos, tiek daug jau baigusių universitetus, toks didelis sendraugis

būrys. Argi jiems visai nerūpi jų pačių organizacija ir jos žurnalas? Argi jie jo visai nevertina? Čia yra tik vienas pavyzdys, bet jį galima pritaikyti ir kitoms organizacijoms.

Tad dabar, vasario šešioliktosios proga, bent tas jaunimas, kuris sakosi dar jaučiąs rusenantią tėvynės meilės liepsnelę savo širdyje, turėtų pagalvoti, ką reiktų daryti, kad toji liepsnelė neužgestų, bet kad dar labiau išliepsnotų ir uždegtų kitus, kurie tos liepsnelės jau nebejačia.

KRIKŠČIONIŠKOJI KULTŪRA VILTIES IR NEVILTIES DIALEKTIKOJE

(Tęsinys)

FELIKSAS JUCEVIČIUS

5

Kai verčiame žmonijos istorijos puslapius, tai pastebime, kad ji beveik ritminių periodiškumu tai prisiartina prie vienos kraštutinybės, tai prie kitos, kartais ji priartėja prie Dievo, kartais nuo Jo nutolsta. Kaip išrinktosios tautos istorija, taip ir krikščionybės istorija yra prisiartinimo prie Dievo ir nutolimo nuo Jo istorija. Bet kodėl žmonija nutolsta nuo Dievo, jei jos tikslas yra Dievas? Kodėl ji mieliau pasisako už tamsą, negu šviesą? Kodėl ji kartais lyg sąmoningai puola neviltin, nors žino, kad jos išganymas yra viltis? Atsakymai į tuos klausimus įgauna ne tik negatyvų, bet ir pozityvų aspektą, kai prileidžiame, kad kelias į žvaigždes eina per kančią ir vargus. Tik prisiminkime Sūnaus paklydėlio parabolę. Kai jis paliko tėvo namus, kai atsirado svetimoje aplinkoje, kai pasijuto vienui vienas, kai tik badas liko jo vienintelis ištikimas palydovas, tai jis tuomet suprato, ką reiškia likti be tėvo, ir tik tuomet jis šaukė iš širdies gelmių: "Tėve, aš nusidėjau dangui ir tau".⁴¹ Juo labiau įsigiliname į šios parabolės simboliką, tuo aiškiau matome dialektinį santykį tarp vilties ir nevilties.

Kaip paskiras žmogus, taip ir žmonija apskritai suvokia vilties prasmę geriau neviltyje. Viltis iškyla kaip išganymas tik tuomet, kai žmogus atsiduria prie nevilties bedugnės.

Jei reiktų suminėti pagrindines nevilties pasirodymo priežastis krikščioniškuose vakaruose, tai pirmiausia turėtume nurodyti pačią žemiškąją prigimtį, tą begalybės ir baigtinybės sintezę, vidurį tarp nieko ir visko. Šią priežastį galime laikyti ontologinio pobūdžio, nes tai liečia pačią žmogaus prigimtį. Bet žmogus yra ne tik ontologinė, o ir istorinė būtybė. Todėl neviltis turi šaknis ne tik ontologinėje žmogaus prigimtyje, bet taip pat jo istorinėje situacijoje.

Kaip nedorybė yra dorybės iškreipimas, taip klaida yra tiesos parodija. Šio principo šviesoje mes galime suprasti nevilties istorinę epopėją vakaruose. Kas yra neviltis, jei ne vilties sisteminis iškreipimas? Nors pirmosios nevilties sėklos buvo, gal būt, pabertos renesanso ir apšvietos laikais, tačiau pagrindinė jos sėja vyko devynioliktojo amžiaus, industrinės revoliucijos ir kapitalizmo plėtimosi laikais. Kai sociologai mėgina surasti kapitalizmo atsiradimo prie-

žastis, tai kai kurie iš jų ieško tai protestantiškoje askezeje. Max Weber neabejoja, kad moderniojo kapitalizmo, kaip modernios kultūros apskritai, konstitutyviniu elementu reikia laikyti krikščioniškąją askezę. Čia jis turi mintyje visų pirma kalvinistinę etiką.⁴² Nors jo sociologiniai išvedžiojimai ne visada išlaiko istorinę kritiką, bet vis dėlto reikia pripažinti, kad jie turi pagrindo amoro meto istoriniame kontekste. Kapitalizmas gimė ir klestėjo krikščioniškuose vakaruose, ir pirmiausia protestantiškuose kraštuose. Ką reiškia kapitalizmas krikščioniškoje perspektyvoje? Turtų krovimą žemėje, o ne danguje, t.y. medžiaginių gėrybių primatą dvasinių vertybių sąskaiton. Kapitalizmas apnuodijo krikščioniškąją dvasią materializmu, kuris užkariavo palaipsniui ir turtingųjų sluoksnius, ir vargšų mases. Žodžiu, kapitalizmas reiškė mamoniizmą. O kuri kultūra padaro pinigą ar luomą vertybių matu, ji nėra ir negali būti krikščioniška. Pats Kristus tai pabrėžė: "Negalite tarnauti Dievui ir mamonai".⁴³ Nė krikščioniškieji vakarai negalėjo tarnauti vienam ir kitam. Kuo daugiau besaikis pelno ieškojimas ir materialistinė dvasia apskritai plėtėsi vakaruose, tuo labiau silpnėjo amžinojo gyvenimo viltis, o neviltis stiprėjo. Tai nėra atsitiktinumas, kad XIX amžius, kapitalizmo klestėjimo amžius, yra kartu Feurbacho, Markso ir Nietzschės amžius. Krikščioniškųjų vakarų scenoje pasirodė šalia mamoniizmo ir neviltis.

Krikščionybė suvokia žmogų kaip Dievo paveikslą, ir ši žmogaus samprata yra jo unikumo pagrindas bei atrama krikščioniškajai vilčiai. Feurbachas reikalauja ne žmogų sudievinėti, o Dievą sužmoginti, t.y. ne baigtinybę paversti begalybe, o begalybę paversti baigtinybe. Štai jo žodžiai: "Naujųjų laikų uždavinys yra Dievo įgyvendinimas ir sužmoginimas, teologijos pakeitimas bei suliejimas su antropologija".⁴⁴ "Dievo įgyvendinimas" yra ne kas kita, kaip žmogaus sudievinimas, ne transformuojant jo prigimtį, kaip tai tiki krikščionybė, o tik pakeičiant jo vardą. Kas yra Dievas? Feurbachas atsako, kad pats žmo-

gus: "Absoliutinė būtybė, žmonių Dievas yra jo pati būtybės galia".⁴⁵ Feurbachiskąją antropologiją reikia suprasti XIX amžiaus materializmo paveikto mokslo šviesoje, to mokslo, kuris tikru laikė tik tai, kas gali būti įrodyta patirtimi. Pats žmogus tapo gamtos mokslų objektu, ir klausimas apie dvasinį žmogų, kaip skirtingą nuo gamtos, atpuolė. Žmogaus gyvenimą determinuoja gamtos dėsniai, o ne dieviškoji valia. O kai žmogus buvo suprastas, kaip grynai gamtinė būtybė, tai antropologija buvo ne kas kita, kaip biologija.

Marksas tęsė Feuerbacho mintį. Jei žmogus yra dievas, tai Dievo nėra. Nėra ir amžinojo gyvenimo. Tėra tik žemiškasis gyvenimas. Todėl amžinojo gyvenimo viltis turi būti pakeista geresnio rytojaus žemėje viltimi. Kai iš arčiau susipažįstame su Markso religijos kritika, tai pastebime, kad ji yra iš tikrųjų krikščioniškosios vilties kritika. Marksas sako: "Religinis skurdas yra iš dalies tikrojo skurdo išraiška ir iš dalies protestas prieš tikrąjį skurdą. Religija yra susirūpinusio tvarinio aimana, beširdiško pasaulio širdis, kaip ji yra bedvasinio pasaulio siela. Ji yra liaudies opiumas. Panaikinis religijos, kaip iliuzinės liaudies laimės, yra jos tikrosios laimės reikalavimas. Reikalauti atsisakyti savo padėties iliuzijų yra reikalauti atsisakyti tos padėties, kuri yra reikalinga iliuzijų. Religijos kritika yra iš esmės kritika ašarų slėnio, kurio aureolė yra religija".⁴⁶ Daugelis mano, kad marksizmas yra tik politinis klausimas ir kad jis turi tiek ryšio su krikščionyste, kiek jis yra antikrikščioniškas ir antireligiškas. Tačiau marksizmas yra pagrindinai religinė problema, kuri yra neatsiejama nuo vilties ir nevilties dialektikos. Marksistams istorija yra dialektinis vyksmas, kuriuo žmogus susikuria. Keisdamas savo egzistencijos materialines sąlygas, keičiasi ir jis pats, o pats keisdamasis, jis keičia ir pačią žmonių ir tuo pačiu ateities žmogui tiesia kelius į rojų. Kaip krikščionys, taip ir marksistai turi savo eschatologiją — tai žemiškojo rojaus viltis. "Komunistų manifestas" yra žemiškojo rojaus proklamacija, kur krikščio-

niškoji eschatologija pakeičiama marksistinė eschatologija. Su pagrindu Arnold J. Toynbee vadina komunizmą paskutine krikščioniškąja erezija.⁴⁷ Amžinojo gyvenimo vilties radikaliu pakeitimu žemiškojo rojaus viltimi aštriausiai išryškėja marksizmo priešingybė krikščionybei. Sužadindama amžinojo gyvenimo viltį, krikščionybė atveria žmogui begalybės horizontus, o marksizmas, atmesdamas tą viltį, žmogų sulaikina, priartina jį prie baigtinybės krašto. Absoliučiai priartėti prie vienos kurios nors kraštutinybės — tai priartėti, kaip Paskalis sako, prie bedugnės. Ir jokia kita filosofija bei ideologija taip nepriartino žmogaus prie baigtinybės ir tuo pačiu prie bedugnės, kaip marksizmas. Štai kodėl jis yra didžiausia krikščionybės priešingybė ir kartu pavojingiausia žmogaus liga, nes tai reiškia absoliutų žmogaus nudievinimą, jo subaigtinimą.

Devyniolikto amžiuje daugelis gyveno žemiškojo rojaus viltimi, kuri galutinėje analizėje rėmėsi Dievo mirtimi. Kad Dievas yra miręs, tuo neabejojo nei Hegelis, nei Feuerbachas, nei Marksas. Pagal juos, tas įsitikinimas yra kaip tik naujosios eros pagrindas. Mirusiojo Dievo idėja bei žemiškojo rojaus viltis įgavo konkrečią istorinę formą progreso religijoje. Progresą vadina religija, nes jis yra tikėjimas, tikėjimas ne Dievu, o žmogumi. Žmonijos istorinis progresas yra nuolatinis mokslinio proto augimas, ir mes galime tai numatyti lygiai taip pat, kaip kokią kitą gamtos apraišką. Žmonijos intelektualinių, moralinių bei fizinių galių išsivystymas nėra kas kita, kaip gamtos evoliucinė raida. Visi progresistai dėjo viltį į žmogų. Aišku, nenugalimų kosminių galių akivaizdoje jis yra bejėgis ir kaip tik todėl yra reikalingas atpirkėjo. Bet tą atpirkimo darbą atliks mokslas, o ne Kristus. Kaip besivadino šio progreso apaštalai, jie visi gyveno tuo pačiu sapnu.

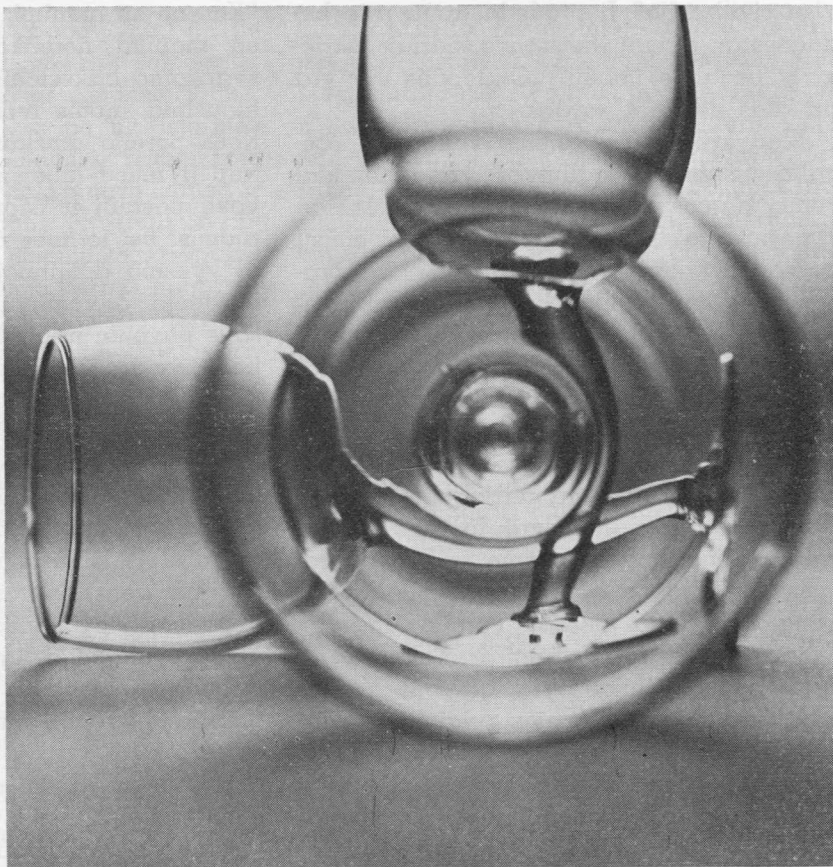
Bet niekas geriau neįkūnija XIX amžiaus vilčių, kaip Friedrich Nietzsche antžmogis. „Also sprach Zarathustra“ pirmąją dalį jis užbaigė šūkiu: „Visi dievai yra mirę. Dabar mes norime, kad gyventų antžmogis“.⁴⁸

Dievo mirties skelbimu jis buvo artimas Feuerbachui ir Marksui, o antžmogio idėja — to amžiaus progresistams. Tiesa, jo antžmogio idėja rėmėsi ne tiek mokslo pažangos viltimi, kiek krikščionybės Dievo mirtimi, kuri, jo manymu, atveria žmonijai naujus horizontus. Jis rašo: „Žinodami, kad senasis Dievas miręs, mes, filosofai ir laisvamaniai, jaučiamės tarsi nušviesti aušros, mūsų širdis kupina dėkingumo, nuostabos, nujautimo, laukimo — horizontas pasirodo vėl laisvas, net ir tuomet, kai jis nėra išsiplaivęs. Mūsų laivai gali leistis į bet kokią pavojų, mūsų žinojimui vėl leista išdrįsti, jūra, mūsų jūra, vėl atsiveria prieš mus, ir gal niekada nebuvo taip atvirų jūrų“.⁴⁹ Dievui mirus ir amžinojo gyvenimo vilčiai užgesus, „atvirų jūrų“ horizonte turi pasirodyti *Übermensch*. Nietzsche antžmogio idėja remiasi Darwinu, iš kurio jis pasiskolino tris principus: evoliuciją, kovą už būvį ir stipriojo pergalę. Nietzscheiškoji evoliucija skiriasi nuo darviniškosios tuo, kad jis laiko evoliucijos varikliu ne išorines aplinkybes, prie kurių gyvių rūšys turi prisitaikyti, o valios galią. Evoliucijos tikslas yra ne naujų rūšių ar tipų sukūrimas, o aukštesnio individo, t.y. antžmogio, išauginimas. Nietzsche mano, kad nėra jokių įrodymų, jog evoliucija baigėsi su žmogumi. Priešingai, viskas leidžia manyti, kad gamta stengiasi sukurti tokią būtybę, kuri bus žmogui tai, kas žmogus yra beždžionei.

Mes visi daugiau ar mažiau esame girdėję apie Nietzsche antžmogį, tik nedaug iš mūsų, tur būt, žino, kad jis buvo ir didysis nevilties pranašas. Staiga praregėjimo momentais jis suvokė, kad Dievo mirtis reiškia vilties mirtį. O kai nebėra vilties, tai lieka tik neviltis. Neviltis — tai neišvengiama europietiškojo žmogaus be Dievo rytojus, kurį jis nusakė iki šiol dar nesutikto intensyvumo terminais. Turiu mintyje „Pamišėlio alegoriją“: „Ar jūs negirdėjote apie aną pamišėlį, kuris šviesų rytą uždegė žibintą ir bėgo į turgavietę, be paliovos šaukdamas: 'Aš ieškau Dievo! Aš ieškau Dievo!' Kadangi daugelis iš ten stovinčiųjų Dievo netikėjo, tai sukėlė didelį juoką...“

Rimantas Žukas

Stiklai

Pamišėlis šoko vidurin ir pervėrė juos savo žvilgsniu. 'Kur yra Dievas?' — šaukė jis, 'aš jums pasakysiu. Mes jį nužudėm — jūs ir aš! Mes visi esame jo žudikai. Bet kaip mes tai padarėme? Kaip mes galėjome išgerti jūrą?... Ką mes darėme, kai žemę atpalaidavome nuo saulės? Kur ji dabar skrieja? Kur keliaujame mes? Tolyne nuo visų saulių? Ar mes nepuolame be paliovos? Ir atgal, į šonus, pirmyn, į visas puses? Ar bėra viršus ir apačia? Ar neklaidžiojame kaip begalinėje nebūtyje? Ar į mus nepadvelkia tuščia erdvė? Ar nepasidaro šalčiau? Ar naktis netamsėja vis labiau?'⁵⁰

Nietzschės pranašavimai neliko izoliuotu nugąstavimu. Šio amžiaus pradžioje pasigirdo balsų, skelbiančių vakarų civilizacijos žlugimą. Tik prisiminkime Oswald Spenglerio "Der Untergang des Abendlandes". Suvokdamas pasaulio istoriją kaip

skirtingų civilizacijų seką, iš kurių kiekviena pereinanti gimimo, augimo ir mirimo periodus, jis įrodinėjo, kad vakarai jau yra žlugimo stadijoje. Nors šis veikalas yra pagrindinai nukreiptas prieš progreso idėją, bet kartu jis atspindi tą pesimistinę nuotaiką, kuri nuo pereito šimtmečio buvo užplūdusi Europą. Žinoma, tarp Nietzsche's ir Spenglerio yra vienas esminis skirtumas. Spengleris laiko vakarų civilizacijos žlugimą istorinio vyksmo natūralia pasekme, o Nietzschei vakarų negalavimai turi gilesnę reikšmę. Vakarai prarado tikėjimą, todėl jiems Dievas yra miręs. Bet jie negalvoja, ką tai reiškia? Vakarai negalvoja, kad prarasti tikėjimą krikščionybės Dievu reiškia prarasti tą pagrindą, ant kurio stovi visų jų gyvenimo pagrindas. Juk vakarų civilizacija remiasi krikščioniškuoju tikėjimu. Kai tas pagrindas sugriūva, kas atsitinka su

visa civilizacija? Ji pradeda artėti prie begugnės ar, tariant Nietzsche's žodžiais, skrieja į "begalinę nebūtį". O nebūtis čia yra tik kitas nevilties vardas.

Kad krikščioniškiems vakarams "begalinės nebūties" galimybė yra reali, kad jiems "darosi vis šalčiau" ir "naktis labiau tamsėja", tai skelbia neužginčijami mūsų amžiaus įvykiai. Tas antžmogis, kurį pranašavo ir kurio laukė Nietzsche, tikrai pasirodė, bet ne aukštesnio individo, o Goyos "Koloso" išvaizda. Pirmasis pasaulinis karas, daugelio anuomet supastas kaip Europos savijudybė, buvo tik pabaigos pradžia. Jei jį reikia laikyti naujos eros pradžia, tai ta naujoji era reiškia komunizmą stalinizmo forma, itališkąjį fašizmą, vokiškąjį nacionalizmą hitlerizmo forma ir naują ne tik Europos, bet viso pasaulio kataklizmą 1939-1945 metais. Pereito amžiaus įvairiaspalviai progresistai ir Teilhard de Chardin mūsų laikais yra, gal būt, evoliucijos, bet ne žmogiškosios prigimtės žinovai. Jie nenori ar nepajėgia suprasti, kad žmonijos evoliucija eina dviem linijom — gėrio ir blogio, ir kad vienas ir kitas progresuoja vienodu greičiu ir intensyvumu. Šiame sąryšyje galima prisiminti Gabriel Marcel taiklią pastabą: "Mes galėjome teoretiškai prileisti, kad nuo to momento, kai tam tikroje bendruomenėje žmonės nustos tikėti pomirtinį gyvenimą, tas gyvenimas įgaus daugiau vertės jų akyse ir bus labiau respektuojamas. Bet nieko panašaus neįvyko. Priešingai, žemiškasis gyvenimas pasirodė vis labiau ir labiau kaip savos rūšies bevertis reiškiny, be vidinio pateisinimo, ir tuo pačiu galįs duoti vietos daugybei manipuliacijų — nuo priverstino darbo stovyklų iki krematoriumų — kas kitame metafiziniam kontekste būtų buvę laikoma sakralija".⁵¹

Iš tikrųjų, ar tai nėra ironija, kad progreso teorija tapo regreso istorija? Ar mums patinka ar ne, krikščioniškųjų vakarų istorija rodo, kad nosisukti nuo Dievo reiškė atsisukti prieš žmogų. Kai kurie žemiškojo rojaus skelbėjai tapo aršiausiais mirties nešėjais. Šičia prisimena Jėzaus perspėjimas:

"Kas ne su manimi, tas prieš mane, ir kas su manimi nerenka, tas eikvoja".⁵² Kai svarstome krikščioniškosios kultūros likimo klausimą, mums reikia tai turėti prieš akis. Kaip pereito amžiaus progreso šalininkai, taip ir mūsų laikų žmogus yra įpratęs suvokti pasaulį ir istoriją evoliucijos kategorijomis. Bet jei mes nesuprasime, kad istoriją vyksmą dominuoja Kristus ir tuo pačiu amžinojo gyvenimo viltis, tai išstatysime save pavojun įrikiuoti krikščionybę į pasaulinių įvykių eiles, kaip kokią kitą įvykį, ir Kristų panardinti evoliuciniame tapse. Kai kurios krikščioniškosios evoliucinės teorijos neišvengia to pavojaus. Pavyzdžiu galime nurodyti Teilhard de Chardin atvejį. Kristus yra toks lemtingas įvykis, jog jo akivaizdoje išblėsta visos evoliucinės iliuzijos. Tik gerai supraskime: Kristaus įvykis nepaneigia evoliucijos, o tik skelbia, kad ji nieko negali daugiau duoti, ką mes jau turime. Juk žmogaus didžiausias noras yra amžinai gyventi, o ne evoliucionuoti. Nugalėti mirtį yra jo pagrindinis rūpestis. Shakespearas sako apie savo herojų Marcijų, kad jis "nieko nenori iš dievo, kaip amžinybės".⁵³ Žmogus apskritai nieko kito taip nenori, kaip gyventi amžinai. Ir kas nėra amžina, tas nėra tikra, ir jokia evoliucija negali suteikti tai, kas yra amžina, ir tuo pačiu, kas yra tikra. Štai kodėl mes negalime sulyginti krikščioniškosios vilties su evoliucijos viltimi.

7

Ką galvoti apie vakarų civilizacijos krikę? Atsakyti į tai reiškia ne ką kitą, kaip suvokti krikščioniškąją kultūrą vilties ir nevilties dialektikoje, ką ir bandžiau padaryti. Kad svarstomasis klausimas dar labiau paaiškėtų, padarysiu dar keletą pastabų išvadų vietoje.

Ilgąjį krikščionybės istorijoje dialektinė įtampa tarp vilties ir nevilties retai buvo taip dramatiška, kaip mūsų laikais. Dvi egzistencinės laikysenos stoji viena prieš kitą: viena primena žmogui, kad žemė nėra jo tikrieji namai ir kreipia jo žvilgsnį į anapus, kaip į tikrąjį gyvenimą ir tikrąją lai-

mė, kita mėgina įtikinti žmogų, kad jei jis turi namus, tai jis turi juos tik žemėje, ir jei yra laimė, tai yra tik žemiška laimė. Šios dvi alternatyvos yra ne tik istorinės kilmės, bet turi savo šaknis ir žmogiškoje prigimtyje. Žmonija svyruoja tarp vilties ir nevilties, nes pats žmogus yra dvilypė būtybė. Kad žmogus yra suskilusi asmenybė, kad jis kreipia savo žvilgsnį tai į dangų, tai į žemę, kad jis vienodai linksta į gerį ir į blogį, tai žino ne tik apaštalas Povilas, ne tik šv. Augustinas, bet ir Ovidijus, ir Beaudelairas, ir Dostojevskis, ir Georges Rouault. Žmogus visad giliai išgyvena tai, kas jis pats giliai yra. Jo veiksmuose nemeluotai atsispindi jo būtybė, ir štai kodėl jo veiksmai kartu skelbia viltį ir neviltį, jo begalybė ir baigtinybė.

Paskutiniaisiais laikais krikščioniškuose vakaruose dominavo neviltis, baigtinybės jausmas. Nevilties situacija — tai vakariečio situacija, kurią lakoniškai nusakė Franz Kafka "Pelės" alegorijoje: "Ach", sakė pelė, "pasaulis kasdien darosi mažesnis. Iš pradžių jis buvo toks platus, jog gąsdino mane. Aš bėgau ir buvau laiminga, matydama tolumoje sienas kairėj ir dešinėj. Bet tos tolimos sienos taip greitai suartėjo, jog aš jau pasiekiau paskutinį kambarį, ir ten kampe stovi spąstai, į kuriuos aš bėgu". — "Tau reikia tik kryptį pakeisti", pasakė katė ir ją suėdė.⁵⁴ Ta pelė — tai žmogus. Kur jis bebėgs ir ką jis bedarys, visur jo laukia neviltis ir nebūtis, ir blogiausia yra tai, kad tame pasaulyje tarp spąstų ir katės, tarp nevilties ir mirties niekas jam negali padėti. Beviltiškoje situacijoje yra beprasmiškas bet koks pagalbos šauksmas. Visas mūsų gyvenimas yra vienas beprasmiškas klaidžiojimas, mums visiems pasaulis yra be išeities. Šią beviltiškumo situaciją Kafka nusako tokia parable: "Buvo ankstus rytas, gatvės švarios ir tuščios, ašėjau į stotį. Palyginęs savo laikrodį su bokšto laikrodžiu, pamačiau, kad yra daug vėliau, negu maniau. Turėjau labai skubintis, iš išgąščio visai susimaišiau kelyje, nes miesto gerai nepažinojau. Laimei netoliese buvo policininkas, nubėgau prie jo ir uždusęs

klausiau kelio. Jis šyptelėjo ir tarė: 'Tš manęs nori sužinoti kelią?' Taip, atsakiau, nes pats negaliu rast. 'Paliuk ieškojęs', tarė jis, ir nususuko staiga, kaip žmonės, kurie vieni nori juoktis".⁵⁵ Šis pasakojimas slepia moralinę mintį. Policininkas simbolizuoja moralistą. Bet pasaulyje be religijos moralistai neturi prasmės, nes moralė priklauso nuo religijos. Pasaulis be religijos yra kartu pasaulis be moralės, o pasaulyje be moralės neverta ieškoti moralistų. Nebūčiai pasmerktiesiems neverta ieškoti būties. Kaip viltis, taip ir moralė teturi prasmę tik būties akivaizdoje.

Kaip Franz Kafka, taip daugelis kitų, kaip Heidegger, Sartre, Jaspers, Malaux, Camus atrado šiolaikinės krizės gelmėse nerimą ir neviltį, o ne viltį. Bet ir krikščioniui viltis niekad netampa tikrumu. Ir jojo dalia yra nerimas. Vienų nerimas yra panašus į šv. Augustino *inquietudo*, kitų — į šv. Tomo *anxietas*, dar kitų — į Alyvų darželio agoniją. Sakoma, kad šv. Albertas Didysis, net senatvėje, save klausė: *Numquid durabo?* Ar išsaugosiu viltį iki mirties? Ar išliksiu po mirties? Tai egzistencinis nerimas, kurį diktuoja žmogiškoji situacija, tai

Goya

Kolosas ir panika

ontologinis nerimas, kuris kyla iš būties gelmių. Krikščioniškoji viltis nėra ir niekad negali būti *certitudo*, ir šis metafizinis netikrumas paliečia visas žmogiškosios egzistencijos plotmes.

Vakarų pasaulio krizė yra krikščioniškosios vilties krizė, ir kiek ji yra vilties krizė, ji yra taip pat krikščioniškosios kultūros krizė. Bet mes darytume klaidą, jei vakarų civilizacijos likimą susietume su krikščionybės likimu. Aišku, vakarų pasaulio negalavimai paliečia ir pačią krikščionybę, bet tik tiek, kiek ji yra susieta su šios civilizacijos struktūra. Kiek krikščionybė yra įsikūnijusi vakarų civilizacijoje, tiek mes turime teisę kalbėti apie josios krizę. Bet vakarų krikščionybė apskritai, kaip semitiškai-žydiškoji krikščionybė nebuvo krikščionybė apskritai ar graikiškai-romėniškoji krikščionybė. Žlugus vakarų krikščionybei, žmonija nežlugs. O kol žmonija liks atvira begalybei, kol ji tikės Kristaus vilties evangelija, tol bus gyva ir krikščionybė. Krikščionybei yra svarbu būti išgyventai, ir ją gali išgyventi tik žmonės, kurie priklauso tam tikram laikotarpiui ir tam tikrai civilizacijai, bet ta civilizacija ne būtinai tur būti vakarų civilizacija.

Antra vertus, niekas negali užtikrinti, kad vakarai žlugs. Mūsų laikų žmogaus neviltis ne būtinai turi reikšti mūsų civilizacijos mirtį. Tai gal tėra tik priartėjimas prie vienos kraštutinybės, kad vėl paskui leistųsi prie kitos kraštutinybės. Dialektinėje perspektyvoje šiolaikiniai vakarų negalavimai reikštų tam tikrą kultūrinių formų metamorfozę bei josios socialinių, politinių, ekonominių struktūrų krizę, o ne vakarų civilizacijos pabaigą. Juk formos ir struktūros tėra tik gyvenimo išraiškos, o ne pats gyvenimas.

IŠNAŠOS

1. Lk. 17, 21.
2. Lk. 11, 20.
3. Plg. Mt. 13, 1-52.
4. Jo. 6, 39.
5. 1 Pet. 1, 20.
6. Mt. 12, 45.
7. Plg. Mt. 25, 31-33; Mk. 8, 38; Lk. 17, 24.

8. Plg. Rom. 8, 11 ir 23; Kor. 15, 42; 2 Kor. 5, 2-4.
9. Rom. 2, 7.
10. 2 Kor. 5, 4.
11. 1 Tes. 4, 16.
12. Rom. 5, 2; 8, 19; Kol. 1, 27.
13. Miguel de Unamuno, *Le Sentiment tragique de la Vie*, Gallimard 1937, p. 48.
14. Prad. 2, 7.
15. Prad. 1, 26.
16. Soeren Kierkegaard, *Traité du desespoir*, Gallimard 1949, p. 57.
17. Blaise Pascal, *Pensées*, No 72, Librairie Lombardi, Paris.
18. Albert Camues, *Noces*, Les Essais XXXIX, Gallimard 1950, p. 73.
19. min. viet., p. 47.
20. Lk. 17, 22.
21. Lk. 18, 8.
22. Le mystère de Jésus, min. viet., p. 33.
23. Jo. 16, 20-22.
24. Mt. 28, 20.
25. Jo. 16, 33.
26. 1 Kor. 1, 23.
27. Plg. 1 Tes. 5, 8.
28. Plg. Žyd. 10, 32-36.
29. S. Augustinus, *Epistola* 136, P.L. 33, 514-515.
30. Remiuosiu *De Civitate Dei* tekstu, kuris yra *Patrologia Latina* 41 tome.
31. min. viet., lib. XII, cc 10-20; P.L. 41, 357-372.
32. ten pat, lib. XXII, c 30; P.L. 41, 804.
33. Inferno III, 9. Cituoju iš Alighieri Dante, *La Divina Commedia*. Testo critico della Societa Dantesca Italiana, Milano 1965.
34. Purgatorio I, 4-5.
35. Purgatorio III. 135.
36. Paradiso II, 43-45.
37. Paradiso XXV, 67-69.
38. min. viet., No 210.
39. A Declaration by the Representatives of the United States of America in General Congress assembled, July 4, 1776. — Barnes & Noble inc., New York 1959, p. 29.
40. *Oeuvres de Maximilien Robespierre*, t. X, Discours 27 Juillet 1793 - 27 Juillet 1794. Presses Universitaires de France 1967, p. 462.
41. Lk. 15, 11-32.
42. Max Weber, *Gesammelte Aufsätze zur Religionssoziologie*, Tübingen 1920, I, pp 17-206.

JĖZUITAI NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE

BR. KRIŠTANAVIČIUS, S.J.

XIII. NEMALONI PADĖTIS

Išsteigus atskirą Lietuvos Jėzuitų provinciją, Kauno Jėzuitų gimnazijos padėtis nepasikeitė. Nuo 1930 m. ji turėjo nusistovėjusias tradicijas. Mokslo metų pradžioje, paprastai spalio mėnesį, visi gimnazijos auklėtiniai atlikdavo 3 dienų rekolekcijas. Jaunesniems mokiniams rekolekcijas vedavo klierikai, o vyresniesiems — tėvai. Lapkričio 13 dieną gimnazija švęsavo savo globėjo šv. Stanislovo Kostkos šventę su pamaldomis ir akademija. Į tą šventę T. Kipas atkėlė ir savo vardines. Pradžioje gegužės 15 dieną, o nuo 1931 m. rugsėjo 8 dieną gimnazija švęsavo Tautos Šventę, žygiuodama su dūdų orkestru priešakyje į Petro Vileišio aikštę, kur respublikos prezidentas priimdavo kariuomenės paradą. Gavėnios metu mokiniai suvaidindavo koki didesnį veikalą, o atskiros klasės, pradedant trečiąja klase, ruošdavo akademijas. Tai buvo gera proga parodyti mokinių talentus. Akademijų programą atlikdavo choras ir stygų orkestras. Pavasarį gimnazija — mokytojai, mokiniai ir jų tėvai — ruošdavo gegužinę.

Pradedant 1930-1931 mokslo metus, reikėjo atidaryti pirmąsias ir antrąsias paraleles klases, nes pirmojoje klasėje buvo 75 mokiniai, o antrojoje 84. Iš viso tais mokslo

metais gimnazija turėjo 356 mokinius. Išvykus kl. J. Riethmeisteriui studijuoti teologiją, į Kauną atvyko filosofiją baigęs kl. Jonas Danyla. Jis ir abiturientas Kazys Ulvydas švietimo ministerio buvo patvirtinti gimnazijos mokytojai.

Šių mokslo metų naujovę sudarė ne tiek mokytojai, kiek paralelės klasės (pirmoji B ir antroji B), kuriose kai kurie dalykai buvo dėstomi vokiečių kalba. T. J. Belecko teigimu, pirmasis tą planą iškėlęs prezidentas A. Smetona. Norėdamas susilpninti vokiečių gimnaziją Kaune, jis pasiūlęs T. Kipui sustiprinti vokiečių kalbos mokymą jėzuitų gimnazijoje, dėstant kai kuriuos dalykus vokiečių kalba. T. Kipas tą planą aptarė su švietimo ministriu K. Šakeniu, kuris jam visiškai pritarė. Tačiau tėvai jėzuitai norėjo išgirsti ir mokinių tėvų nuomones. Tuo tikslu rugsėjo 2 dieną jie sušaukė mokinių tėvų pasitarimą. "Planas", taip rašė T. Kipas savo dienoraštyje, "beveik visų buvo teigiamai sutiktas, kai kurių su dideliu džiaugsmu. Tik 2 ponios labai susijaudinusios kalbėjo prieš. Po poros dienų viena iš jų pakeitė savo nuomonę".¹ T. Beleckas, kuris dalyvavo tame susirinkime, sakė, kad planui priešingų nuomonių buvę daugiau. Bet daugumas pasisakė už jį, nes tas eksperimentas buvo numatytas tik 2 metams.

43. Mt. 6, 24.

44. Ludwig Feuerbach, **Grundsätze der Philosophie der Zukunft**, Sämtliche Werke, Zweiter Band, Leipzig 1846, p. 269.

45. **Das Wesen des Christentums**, Sämtliche Werke, Siebenter Band, Leipzig 1849 p. 30.

46. Karl Marx, **Zur Kritik der Hegel'schen Rechts-Philosophie**, Deutsch-Französische Jahrbücher, Verlag von Rudolph Liebing, Leipzig 1925, pp 71-72.

47. Arnold J. Toynbee, **Civilization on Trial**, Oxlord University Press, New York 1948, p. 221.

48. Friedrich Nietzsche, **Also sprach Zarathustra**, Werke, Vierter Band, Alfred Kröner Verlag, Leipzig 1930, p. 84.

49. **Fröhliche Wissenschaft**, Werke, Dritter Band, p. 236.

50. ten pat, p. 140.

51. Gabriel Marcel, **Le Mystère de l'Être**, Aubier, Paris 1951, t. II, pp 149-150.

52. Mt. 12, 30.

53. William Shakespeare, **Coriolanus**, V Act, IV Scene.

54. Franz Kafka, **Sämtliche Erzählungen**, Fischer Taschenbuch Verlag, 1972, p. 320.

55. ten pat, p. 358.

Iš tiesų, po dvejų metų jis buvo palaidotas, nes nedavė lauktų rezultatų.

Tradicines mokinių rekolekcijas šiais metais vedė pirmasis gimnazijos direktorius T. Jonas Paukštys, kuris rugpiūčio 28 dieną buvo gavęs kunigo šventimus. Nuo spalio 1 dienos kan. Juozas Tumas-Vaižgantas pradėjo dėstyti jėzuitų gimnazijoje literatūrą 7 ir 8 kl. Jis turėjo tik po 4 pamokas į savaitę. Kai T. Kipas tuo laimėjimu pasigyrė A. Smetonai, šis jam atsakė, kad iš tikrųjų tai esąs pralaimėjimas universitetui ir kūrybiniam Vaižganto darbui. Iš to T. Kipas padarė logišką išvadą, ir po poros metų kan. Tumas pasitraukė iš jėzuitų gimnazijos. Bet 1930 m. spalio 9 dieną, minint 10 metų Vilniaus netekimo sukaktį, Tumas-Vaižgantas skaitė gimnazijos mokiniams paskaitą ir padarė didelį įspūdį. Lapkričio 1 dieną gimnazijos salėje įvyko žymus koncertas su Kipru Petrausku, Vlada Grigaitiene-Palavinskaite ir Vince Zauniene-Jonuškaite. Koncertas buvo skirtas gimnazijos naudai. Į jį atvyko S. Smetonienė ir užsienio reikalų ministeris D. Zaunius.

Prie to gražaus išorinio fasado reikia pridėti užkulisio kovas, kurios nepraejo be atgarsio ir tėvų jėzuitų namuose. Jau 1929 m. gegužės 19 dieną T. Kipas rašė savo dienoraštyje, kad nuncijus nusiskundė, jog, prašomas net 3 kartus, Voldemaras jo nepriėmęs. Rugšėjo mėn. 11 d. T. Kipas pažymi, kad nuncijus labai pesimistiškai žiūrįs į politinę Bažnyčios padėtį ir tiki, jog Bažnyčios ir vyriausybės santykiai bus nutraukti, o nuncijus atšauktas.² Nors 1929 m. rugšėjo 19 dieną A. Voldemaras iš ministerio pirmininko pareigų buvo atleistas, bet jo užimta pozicija katalikų atžvilgiu nepasikeitė. Praėjus vieneriems metams, rugpiūčio 30 dieną švietimo ministerio K. Šakenio potvarkiu visose gimnazijose buvo uždarytos ateitininkų kuopos, o rugšėjo mėnesį buvo suvalstybinta skautų sąjunga. Iki to laiko ateitininkai ir skautai buvo geri draugai, nes kai kurie ateitininkų vadai žiūrėjo į skautų sąjungą lyg į kokią ateitininkų sekciją. 1922 m. ateitininkų centro valdyba išsiuntė savo kuopoms aplinkraštį, raginda-

ma ateitininkus dalyvauti skautų skiltininkų kursuose. Jie buvo ruošiami Saulės Namuose Kaune. Kursams vadovavo Petras Jurgėla, prof. Juozas Eretas ir majoras Šenbergas. 1925 m. ateitininkų centro valdyba ragino kuopelių pirmininkus steigti gimnazijose skautų skiltis ar draugoves, o 1930 m. prof. St. Šalkauskis skaitė ir išleido paskaitą "Skautai ir pasaulėžiūra". Dažnai ateitininkai buvo ir skautų sąjungos nariai, nes, anot prof. Šalkauskio, neperėjęs skautų eilių, moksleivis negalės būti geras ateitininkas. Dabar švietimo ministerijos raštu skautus pradėjo savintis valdžia, o ateitininkus ji pasmerkė į pogrindį. Kadangi ateitininkai priklausė Katalikų Veikimui, tai Lietuvos vyskupai žiūrėjo į tą švietimo ministerio potvarkį kaip į konkordato laužymą. Susirinkę į nepaprastą konferenciją ir apsvaistę susidariusią padėtį, 1930 m. rugsėjo 22 d. vyskupai išleido komunikatą, sakydami, kad švietimo ministerijos aplinkraštis yra neteisėtas, nes jis prieštarauja vidurinių ir aukštesniųjų mokyklų įstatymo 41b paraграфui ir 25 konkordato straipsniui.³ Be to, tų pačių metų spalio 11 dieną Lietuvos vyskupai parašė ganytojišką laišką, kuriame išdėstoma Bažnyčios teisė auklėti jaunimą ne tik per pamaldas ar pamokslus, bet ir per mokyklas ir jaunimo draugijas. "Bet štai", taip rašoma laiško pabaigoje, "katalikų moksleivių ateitininkų organizacijai mokyklose neleidžiama veikti. Tai yra Bažnyčios teisių varžymas, tai yra laužymas iškilmingos sutarties, Apaštalo Sosto su mūsų Vyriausybe sudarytos. Mes, katalikai, prieš tokius darbus turime kelti savo balsą, kol bus katalikams moksleiviams ateitininkams sugrąžinta jų draugijos laisvė".⁴ Vysk. M. Reinyš, skaitydamas paskaitą Katalikų Veikimo Centro konferencijoje, įvykusioje Kaune 1930 m. spalio mėnesio pradžioje, atrėmė spaudoje K.V.C. ir ateitininkams daromus priekaištus ir pastebėjo, kad 1928 m. pats prezidentas Smetona įvertinęs ateitininkus teigiamai.⁵

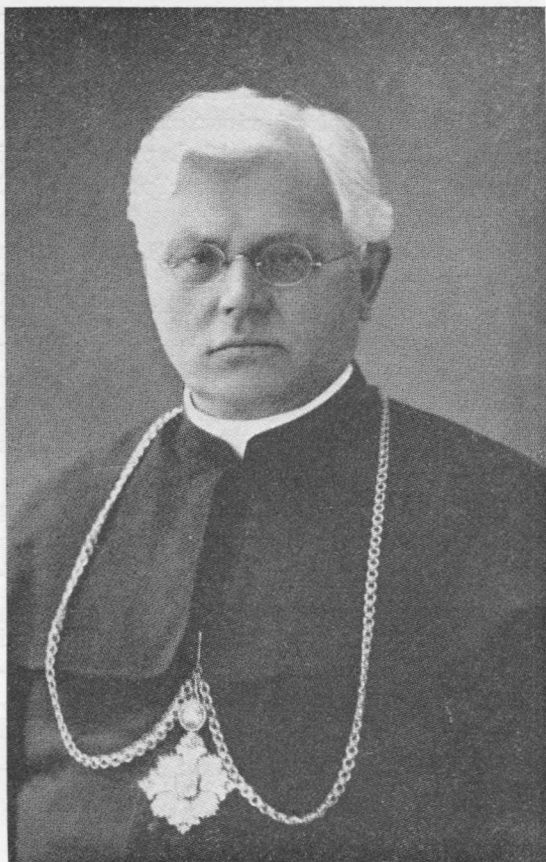
Kaip reagavo tėvai jėzuitai į švietimo ministerijos potvarkį ir į vyskupų komunikatą?

“1930 m. rudenį skautų organizacijai persitvarkius, mūsų draugovės veikimas pakriko, bet po metų, naujų vadų dėka, vėl sustiprėjo”.⁶ Pakriko todėl, kad nuo skautų atsipalaidavo kl. St. Rimkevičius ir kad skautų vadovybė pranešė tėvams jėzuitams, jog ji pati skirs naują skautų globėją. Norėdamas išvengti svetimo žmogaus, T. Kipas pasiūlė skirti skautų globėju gimnazijos mokytoją Albertą Zemribą.

Albertas Zemribas buvo laikomas savu žmogumi. 1930 m. rugpiūčio mėn. 17 dieną jis išstojo į Pagryžuvio naujokyną ir norėjo tapti jėzuitu. Tačiau neišbuvęs nė 4 mėnesių, jis grįžo į Kauną, ir T. Kipas pakvietė jį mokytojauti jėzuitų gimnazijoje. Kadangi jis buvo apsukrus, mandagus ir gabus žmogus bei didelis T. Kipo gerbėjas, T. Kipas manė, kad jis skautams bus labai tinkamas. Iš tiesų, kaip anksčiau kl. Rimkevičius, taip dabar A. Zemribas nepagailėjo skautams nei laiko, nei jėgų.

Ateitininkų kelias buvo skirtingas. 1930 m. oficialus ateitininkų globėjas buvo kl. J. Beleckas. Išėjus minėtam švietimo ministerijos potvarkiui, T. Kipas pasiūkė kl. J. Belecką ir jį paprašė, kad pasakytų ateitininkams, jog jis pats nebegalės toliau su jais veikti ir kad jie savo veikimą nutrauktų. Bet J. Beleckas išpildė tik pirmąją prašymo dalį ir pasakė, kad dėl daugybės darbų nebegalės ateitininkams padėti. Antjąją prašymo dalį jis nutylėjo. Tikrai, J. Beleckas turėjo gimnazijoje daug darbo, o 1930 metų pabaigoje pradėjo redaguoti “Misijų” žurnalą. Likę be globėjo, ateitininkai nepasimetė ir nepakriko, jie darydavo slapta posėdžius gimnazijos klasėse. Tėvai jėzuitai dėjosį to veikimo nematę, nors karštais už durų budėdavo, kad kiti jo nepastebėtų.

Atrodo, kad prie Bažnyčios ir vyriausybės santykių pablogėjimo yra prisidėjęs ir nuncijus Bartoloni. 1930 m. spalio 23 d. T. Kipas taip rašė savo dienoraštyje: “Faidutti pas mane. Pagal žinias iš Romos reikia laukti santykių nutraukimo, nes Bartoloni žiūri į kai kuriuos vyriausybės veiksmus kaip į konkordato pažeidimą. Jei santykiai

Kan. J. Tumas-Vaižgantas, buvęs Jėzuitų gimnazijos mokytojas.

nutruks, tuo bus kaltas Bartoloni, nes jis paskutiniu laiku to norėjo. Faidutti yra įsitikinęs, jog Bartoloni sąmoningai kai kurių dokumentų pakeitimu negarbingai ir klaidinančiai juos suklautojo, kad būtų santykiai nutraukti”.⁷ Tai yra labai svarūs žodžiai, kurių prel. Faidutti be reikalo nebūtų ištaręs, o T. Kipas nebūtų palikęs istorijai. Gal jie bus kada nors istorikų patikrinti.

Lapkričio 1 d. religijos mokytojai susirinko pas arkiv. J. Skvirecką, kuris, kalbėdamas apie susidariusią nemalonią padėtį, veikė į juos ramiai, objektyviai ir taikingai.⁸ Lapkričio 3 d. T. Kipas galėjo painformuoti į Kauną atvykusį provincijolą apie tą nemalonią padėtį, o gruodžio 15 d. ta tema jis kalbėjo su respublikos prezidentu. Galimas daiktas, kad jis painformavo A. Smetoną apie savo pokalbį su prel. Faidutti, nes

prezidentas jam kažin už ką padėkojo.⁹ Priimdamas užsienio diplomatus Naujųjų Metų dieną, prezidentas Smetona nepasikeitė su Bartoloni nė vienu žodžiu, bet tik su prel. Faidutti. Sausio 19 d. prel. Faidutti pranešė T. Kipui, kad nuncijus Bartoloni yra pašauktas į Romą. Laikinei nunciatūros reikalus tvarkys prel. Faidutti. Ta proga prel. Faidutti jam taip pasakė: "Du dalykai yra aiškūs. Pirmą, nuncijus pašauktas į Romą jūsų informacijų dėka, nusiųstų į Romą per T. Bley ir T. Leiber. Antra, prof. Eretas rašo neobjektyvias žinias apie Lietuvą "Germania" žurnale ir kituose Vokietijos laikraščiuose".¹⁰

Stipriai pergyvendamas tą nemaloną padėtį ir norėdamas pagerinti vyriausybės ir Bažnyčios santykius, T. Kipas ryžosi imtis iniciatyvos ir atkreipti prezidento dėmesį į valdžios veiksmus, kuriais katalikiškoji visuomenė jautėsi užgauta. Tuo tikslu sausio 22 dieną jis paprašė A. Smetoną audiencijos. Kadangi ji atskleidžia anų metų nuotaikas, tai pateiksime ją taip, kaip ji paži-

mėta T. Kipo dienoraštyje. "Prašiau ir gavau audienciją pas A. Smetoną nuo 5 iki 8 val. Dvi valandas tik klausiau. Paskui plačiai atvėriau savo burną, ypač tada, kai išgirdau apie didelę kvailystę, įdėtą į atsakymą šv. Tėvui. Daug galėjau pasiekti: įsakymą laikraščiams rašyti diskretiškai; planuojamos civilinės metrikacijos įstatymas atidedamas; užtikrinta Katalikų Akcija, bet turi būti nepolitinė; pripažinimas katalikų draugijų. Pakartotinai jam pareiškiau: dabar Romoje sprendžiama daug. Atšaukdamas laikinai nuncijų, šv. Tėvas padarė didelę auką; dabar jūs turite parodyti..."¹¹

A. Smetona buvo didelis kun. Vlodo Mirono draugas ir, matyt, papasakojo jam savo pokalbį su T. Kipu. Vasario 25 dieną Mironas užėjo pas T. Kipą ir norėjo dar kartą išgirsti ano pokalbio turinį. Turinys buvo nemalonus, ir kun. Mironas pradžioje buvo labai rezervuotas. Paskui juodu pasikalbėjo labai atvirai ir nuoširdžiai. Kun. Mironas jam pasakė, kad aštri šv. Sostui notos vieta išleista. Atsisveikindamas su T. Kipu, kun. Mironas taip jam pasakė: "Prezidentas neklauso jokio kito patarimo meliau, kaip Jūsų. Pasikalbėjęs su Jumis, jis atrodė esąs kitas žmogus".¹²

Pasikalbėjęs su respublikos prezidentu, T. Kipas tuojau painformavo apie tai prel. Faidutti, o šis arkiv. J. Skvirecką. Sausio 23 d. prel. Faidutti išsiuntė savo pranešimą į Romą ir to paties mėnesio pabaigoje gavo žinią per Berlyno nunciatūrą, kad šv. Tėvas į Lietuvoje susidariusią padėtį žiūri labai rimtai.¹³

Niekur neteko skaityti, kodėl nuo 1929 m. pradėjo blogėti santykiai tarp Lietuvos vyriausybės ir šv. Sosto. Vysk. Pr. Būčys savo straipsnyje apie Pijų XI mini keletą faktų, kurie anos padėties pilnai nenušviečia.¹⁴ Nėra abejonės, kad 1928 m. gegužės 3 dieną iširus tautininkų ir krikščionių demokratų koalicinei vyriausybei, tautininkų valdžia pradėjo šnairuoti ne tik į krikščionis demokratų, bet ir į katalikų draugijas. Prof. Juozo Meškausko liudijimu, jau 1929 m. krašto apsaugos ministerija vengdavo skirti ateitininkams studentams stipendijas,

T. Juozas Beleckas, S.J., buvęs T. Jėzuitų gimnazijos ateitininkų globėjas.

norintiems studijuoti mediciną ir tapti kariuomenės gydytojais. 1930 m. vasario mėnesį dr. Juozas Gintautas rašė "Tiesos Kelyje", kad dėl Katalikų Veikimo Centro varžymų vidaus ministerijoje buvo paduota skundų. Tame pačiame straipsnyje nusiškundžiama, kad oficiozas "Lietuvos Aidas" neteisingai puolęs Katalikų Veikimo Centrą ir jam priskiria beveik visas Lietuvoje esamas negeroves. "Baigdamas skaityti minimo laikraščio sausio 23 d. vedamąjį", taip rašė dr. J. Gintautas, "žmogus gali stebėtis, kaip straipsnio rašytojas nekaltina K.V.C. už tai, kad "Lietuvos Aidas" pirmas iš Lietuvos dienraščių bus demagogijos ir netiesos rekordą pasiekęs".¹⁵ 1930 m. rugpiūčio mėnesio pabaigoje, kaip buvo minėta, švietimo ministerio potvarkiu buvo uždarytos ateitininkų kuopos mokyklose. Nuo 1931 sausio mėnesio tautininkų valdžia pradėjo siųsti veikliuosius ateitininkų vadus ar jų draugus į Varnių koncentracijos stovyklą. Taip buvo ištremtas dr. P. Karvelis, kurio ūkyje Kauno ateitininkai darydavo susirinkimus. Be to, į Varnių koncentracijos stovyklą buvo išsiųstas J. Štaupas, generalinis Ateitininkų Federacijos sekretorius, J. Meškauskas, Kauno studentų ateitininkų pirmininkas, Ad. Damušis, moksleivių ateitininkų pirmininkas, J. Mulokas, ateitininkas ir Biržų banko tarnautojas, bei Gasiūnas, ateitininkas ir žemės tvarkytojas. Taip pat nuo 1931 m. pradžios tautininkų vyriausybė pradėjo valstybinti Žiburio draugijos gimnazijas. Pilnesnį anų laikų vaizdą sudaro prezidento A. Smetonos suteikta audiencija T. Kipui (1931 m. sausio 22 dieną), kurioje jis suminėjo daromus ar planuojamus katalikams nedraugiškus vyriausybės gestus.

Apie užkulisio kovas jėzuitų gimnazijos mokytojai ir mokiniai, žinoma, nieko nežinojo ir sausio pabaigoje džiaugėsi pirmuoju kino spektakliu, kuris buvo įvestas naujoje salėje. Jėzuitų gimnazija Kaune buvo vienintelė mokykla, turėjusi savo kiną.

Vasario 8 dieną jėzuitų gimnazija šventė popiežiaus Pijaus XI šventę, kurioje dalyvavo arkiv. J. Skvireckas, prel. Faidutti ir

Popiežius Pijus XI, didelis Jėzuitų gimnazijos geradarys.

kiti aukšti svečiai. Pamatęs, kad pirmame suole sėdi policija, arkivyskupas nenorėjo šventės pradėti. Tuomet T. Kipas paskambino Kauno miesto komendantui pulk. Saladžiui. Šis pakvietė prie telefono vieną policininką ir įsakė jam pasitraukti į paskutinį suolą. Mat, įstatymu buvo patvarkyta, kad kiekvieną susirinkimą prižiūrėtų policija. Ši popiežiaus šventė turėjo gerą atgarsį ir Romoje, kur apie jėzuitų užimtą liniją buvo paskleista įvairių gandų.¹⁷ Popiežiaus šventė susidėjo iš dviejų dalių. Nuo 3 iki 6 val. buvo paskaita ir meninė dalis, o nuo 7 iki 10,30 — koncertas.

Kovo vidury susirgo prel. Faidutti, ir T. Kipas paprašė užsienio reikalų ministerį, kad jį aplankytų. Ministeris taip ir padarė. Tas gestas turėjo parodyti, kad įtampa tarp vyriausybės ir Vatikano jau atsileidžia.

Balandžio 10 dieną T. Provincijolas ir T. Kipas aplankė Šiaulių rezidenciją ir nutarė atkelti ten T. Praną Masilionį. Jis turėjo padėti T. B. Andruškai. 1930-1931 m. T. B. Andruška išvertė vieną brošiūrą ir parašė 3 knygas.

Arkiv. R. Bartoloni, popiežiaus nuncijus Lietuvai 1928-1931 m.

Balandžio 12 dieną jėzuitų gimnazija suruošė koncertą ir vakarienę mokinių tėvams ir bičiuliams. Vakarienės metu T. Kipas palengva užvedė kalbą su S. Smetoniene apie Bažnyčios ir valstybės santykius ir pasakė, kad "galų gale reikėtų parodyti gerą valią Vatikanui, ypač dabar, kol dar nesugrįžo nuncijus".¹⁸ S. Smetonienė jam atšovė, jog jau pasirūpinta, kad nuncijus Bartoloni negrįžtų į Kauną. Tačiau pasirodė, kad tą pačią valandą arkiv. Bartoloni išlipo iš traukinio Kauno stotyje. Dabar vėl prasidėjo užkulisio kovos, kurios pasibaigė nuncijaus pralaimėjimu.

Sugrįžęs į Kauną, nuncijus prašė prezidentą audiencijos, bet jos negavo. Tuokart prel. Faidutti pasiūlė, kad audiencijos prašytų T. Kipas. T. Kipas sutiko, ir balandžio 15 dieną buvo priimtas prezidento. Po ilgo pokalbio, prezidentas paskambino ministeriui pirmininkui J. Tūbeliui ir su juo pasitarė, ką daryti. Pabaigęs pasitarimą, A. Smetona atsakė T. Kipui, kad sekančią dieną 10 val. paskambinsias jam ir praneš, ar suteiks nuncijui audienciją. Atsakymas bu-

vo teigiamas. Nuncijus gavo audienciją ir pasiliko Kaune. Tačiau užkulisio kova virė toliau. Balandžio 30 ir birželio 1 dieną T. Kipas aplankė nuncijaus reikalu užsienio reikalų ministerį be jokių teigiamų rezultatų. Užsienio reikalų ministerija laukė pasiūlymo iš Romos, o nesulaukusi jokio atsakymo, buvo pasiryžusi nuncijų išvartyti. Gegužės 5 dieną prel. Faidutti sutiko pas D. Zaunių S. Smetonienę, kuri jam aiškiai pasakė, ką vyriausybė turinti prieš nuncijų Bartolonį. Šis iš savo pusės painformavo apie tai nuncijų.

Birželio 4 dieną D. Zaunius pakvietė T. Kipą pas save ir pasakė jam, ką valdžia turinti prieš Vatikaną ir dabartinį jo atstovą Lietuvoje. Ministeris Zaunius jam prisipažino, kad vyriausybė norinti atimti nuncijui leidimą gyventi Lietuvoje. T. Kipas jam atsakė, kad toks vyriausybės elgesys prilygtų nuncijaus išvaramui. Tuokart D. Zaunius jam pareiškė, kad vyriausybė galvojanti apie tą galimybę. T. Kipas atkreipė ministerio dėmesį į tai, kad toks elgesys katalikiškame krašte būtų baisus dalykas. Tada ministeris jam pasakė, kad nuncijus skleidžias diplomatų tarpe tendencingas žinias apie prezidento Smetonos šeimą.

Išgirdęs tą naujieną, T. Kipas atsisveikino su užsienio reikalų ministriu ir norėjo grįžti namo, bet pasuko į nunciatūros pusę. Eidamas viena ir kita kryptimi, galų gale jis užėjo į nunciatūrą ir sutiko prel. Faiduttį, kuriam papasakojo apie savo pokalbį su ministriu Zaunium. Sutikęs ten pat nuncijų Bartolonį, T. Kipas jam atsakė į keletą jo klausimų. Svarbiausias nuncijaus klausimas buvo tas, ar jis galės pasilikti Lietuvoje. Nuncijus buvo nuomonės, kad, jei vyriausybė jį išvartytų, Lietuvoje kiltų revoliucija. Tuokart T. Kipas atsargiai pastebėjo, kad nuncijus ne visiškai protingai kalbėjęs diplomatų tarpe apie Smetonos šeimą. Išgirdęs tą pastabą, nuncijus labai susijaudinęs ir, sugniaužęs kumščius, pradėjęs šaukti: "Tas Amadori, tas niekšas, tas masonas, tas ateistas, tas išdavikas!" Iš prel. Faidutti T. Kipas sužinojo, kad Amadori buvo Italijos pasiuntinys Kaune, su

kuriuo nuncijus buvo susidraugavęs. Birželio 5 dieną arkiv. Bartoloni turėjo palikti Lietuvą.¹⁹

Tuo tarpu gimnazijoje vyko įprastas darbas. Gegužės 26 dieną gimnazija suruošė gegužinę už Kulautuvos kurorto, kur netrukus tėvai jėzuitai galėjo įsigyti žemės sklypą ir pastatyti kuklų vasarnamį. Birželio pradžioje prasidėjo egzaminai abiturientams. Šiais mokslo metais gimnaziją baigė 19 abiturientų.

Pabaigę mokslo metus, mokytojai ir mokiniai išsiskirstė atostogų, o T. Kipas nuvyko į Šiaulius, kur birželio 29 dieną įvyko Eucharistinis kongresas. Ten T. Kipas turėjo pasakyti pagrindinę kalbą. Kai jis pakalbėjo keletą minučių, kairioji miesto savivaldybė paleido gaisrininkų sireną ir pradėjo trukdyti katalikų manifestaciją.

Nuncijaus Bartoloni ištrėmimas iš Lietuvos parūpo ir T. Bley, kuris liepos 11 dieną susitiko su T. Kipu ir prel. Faidutti Eidkūnų geležinkelio stotyje. Pasitarimas buvo naudingas dar ir tuo atžvilgiu, kad ten pat buvo vysk. M. Reinys ir vysk. Staugaitis.²⁰ Rugpiūčio 7 dieną oficialus gimnazijos direktorius T. J. Bružikas sėdo į traukinį ir išvyko į JAV. Jo pareigas perėmė T. Jonas Paukštys. Rugpiūčio 12 dieną kl. Leonas Dymek pasiūlė T. Kipui statyti Kulautuvoje tėvams jėzuitams vilą. Tai buvo gera mintis, kuri sekantį mėnesį buvo pradėta vykdyti. Kaip tik tuo laiku Karaliaučiuje mirė kun. Glebauskas, vienas didžiausių jėzuitų geradarių, palikdamas jiems 1.500 aukso rublių ir 15.000 litų. Jis, matyt, buvo sulenkėjęs, nes kan. Jokubauskas atsisveikino su juo kapinėse lietuvių ir lenkų kalba. Visi Kaune esantieji jėzuitai palydėjo jį į poilsio vietą.

Dr. Dovas Zaunius, užsienio reikalų ministeris 1929-1934 m.

1. Kipp, Litauen, 58 ir 60 psl.

2. Ten pat, 59 p.

3. Tiesos Kelias, 1930 m., nr. 10, 173 p. XXV konkordato straipsnis taip skamba: "Valstybė duos pilną laisvę kurtis ir darbuotis draugijoms, kaipo Katalikų Akcijos nariams, siekiantiems pirmučiausia religinio tikslo ir esantiems vyskupo žinioje". Žiūr. Vyriausybės Žinios, 1927 m. gruodžio 20 dieną, 6 p.

4. Tiesos Kelias, 1930 m., nr. 10, 181 p.

5. Ten pat, 1930 m., nr. 11, 688 p.

6. Kauno Jėzuitų Gimnazija. Pirmasis Dešimtmėtis, 114 p.

7 ir 8. Kipp, Litauen, 59 p.

9. Ten pat, 60 p. Galimas daiktas, kad prezidentas dėkojo T. Kipui už informacijas, pasiųstas į Romą per T. Bley ir T. Robertą Leiberį. Apie T. Leiberį žiūr. T. Br. Krištanavičiaus straipsnį "Laiškai Lietuviams", 1967 m. 386 p.

10, 11, 12 ir 13. Kipp, Litauen, 61 p.

14. Palyg. vysk. Pr. Būčio straipsnį "Pijaus XI darbai Lietuvoje" O. Zaštautaitės redaguotame leidinyje apie Pijų XI, 367, 369 ir 371 p.

15. Tiesos Kelias, 1930 m., nr. 2, 121 ir 120 p.

16. Žinios gautos iš prof. dr. Juozo Meškausko. T. Kipas klaidingai pažymi, kad į Varnius buvo ištremtas ir kun. M. Krupavičius. Žiūr. Kipp, Litauen, 61 p.

17, 18, 19 ir 20. Kipp, Litauen, 62-68 p.

MŪSŲ TAUTINIS BRENDIMAS

JONAS MIŠKINIS

Žmogaus tautinis brendimas nėra kažkoks atsitiktinis dalykas. Tai yra veiksnys tų aplinkybių, kurios sudaro tautą. Taigi, žmogus, kaip tautietis, gimsta iš tautos. Nuosekliai tariant, tauta savo narius ne tik gimdo, bet kartu sudaro ir būtinas sąlygas jiems būti ir veikti. Todėl žmogus pilnutine prasme, konkretus ir kūrybingas, gali gyvuoti tik tautoje. Žodžiu, tauta yra pirmąsiais šaltinis, iš kurio žmogus semia savo darbams gyvybės. Dėl to suprantama, kad patys didieji žmonijos genijai buvo sykiu ir patys tobulieji savo tautos reiškėjai. Jų kūrybiniuose veikaluose atsispindi ryškūs tautiniai pradai, tobulai suderinti su visuotinėmis idėjomis.

W. Saueris sako, "kad tautos nariai kykla iš sveikų tautos jėgų. Tik čia jie yra gyvi, tik čia jie įsišaknija, kaip medis savo krašto žemėje. Jis miršta, jei yra perkeltas į svetimos šalies žemę".

TĖVYNĖ

Tėvynė yra gražus žodis. Juo išreiškiamą tai, kas kiekvienam žmogui yra kilnu ir šventa, už ką daugumas žmonių nesigaili paaukoti to brangiausio pasaulio turto — gyvybės.

Jei kiek žvilgtelsim į istoriją, tai pamatysim, kad tėvynės meilė ruseno kiekvieno širdyje senovėje, viduriniais amžiais ir taip pat šiais naujaisiais laikais. Vadinasi, taip buvo, taip yra ir taip bus, nes tai yra į gimta ir žmoniška. Juk kiekvieno padoraus žmogaus troškimas ir laimė — matyti savąją tėvynę laisvą ir nepriklausomą. Ir jei klastingas priešas įsiveržia kada į gimtąjį kraštą, naikindamas turtą, kankindamas moteris, vaikus, žudydamas vyrus, tai kiekvienas su dideliu ryžtu ejo ir eis ginti savo tėvynės. Tad aukoti savo gyvybę tėvynės gerovei yra didžiausia auka, kokios iš žmogaus begalima reikalauti.

Tėvynė yra mylima ne dėl to, kad ji didelė, graži, turtinga, kultūringa ar turinti

garsią praeitį. Kartais suvargusi ir nykstanti tauta gali būti labiau mylima, negu turtinga, išsiplėtusi. Goethės žodžiais tariant, kuo vargingesnis kraštas, tuo didesni patriotai. Tiesa, su patriotizmu yra glaudžiau susijęs gėrėjimasis savo gimtuoju kraštu ir didžiavimasis savo tauta. Tačiau ne šitas gėrėjimasis ir didžiavimasis gimdo meilę. Tik tėvynės bei tautos meilė gimdo gėrėjimąsi ir didžiavimąsi.

Antra vertus, tėvynės meilė yra ne tik džiaugsmas, ramus gėrėjimasis jos buvimu, bet ir pastangos ją tobulinti ir ryžtas pačiam žmogui tobulėti, kad jis būtų vertas to, ką myli. Kur yra tikra meilė, ten nestinga veikimo. "Meilė judina saulę ir žvaigždes", sako Dantė. Todėl patriotizmas nėra tik jausmas, bet stiprus kūrybos akstinas. Kam to trūksta, kam tėvynės meilė yra tik pragyvenimas, tai patriotizmas nėra nei tikras, nei gilus, nei pastovus. Tikrosios tėvynės meilės vardan yra vykdomi nuostabūs mokslo, meno, dorovės ir šventumo žygiai.

Mūsų tauta yra daug iškentėjusi vargo, nelaimių. Slėgė ją nuolatiniai karai su įsirovėliais, ilgus metus kankino lietuvių baudžiava ir svetimųjų jungas, o dabar bolševikų okupacija. O vis dėlto mūsų tauta savo pasiryžimu ir darbu bei kruvinomis aukomis buvo išsikovojojusi laisvę.

Tačiau eiti tėvynės meilės keliu reikia ne tik pasiaukojimo, bet ir darbo, pasiryžimo, nugalint visas kliūtis. Todėl tautos meilė turi reikštis ne vien jausmais ar žodžiais, bet ir realiais darbais.

TAUTINIS IDEALIZMAS

Mes, atsidūrę svetur, pasirinkom savo idealizmo ramsčiuose ne gėbšumą, bet tautą, kaip nesikeičiančią vertybę, kuriai ryžtamės aukoti savo entuziazmą ir jėgas, nes tautos gerovėje sutelpa ir paskiro žmogaus gerovė, ir jo būties prasmė. Tautos džiaugsmas yra mūsų džiaugsmas, jos liūdesiai —

Eugenijus
Būtėnas
Draugystė

mūsų liūdesiai. Jokia žemiška auka neatrodo per didelė, kai eina kalba apie tėvynės teises ir meilę. Sunku įsivaizduoti žmogų, kuris neturėtų paveldėtų savo tautos ypatybių. Žodžiu, jis tik ten gali tarpti, kur jo įgimtieji tautiniai ypatumai randa atitinkamas sąlygas, būtent, savo tautoje. Taigi ryšio nutraukimas su savo tauta yra žygis prieš savo paties prigimtį.

Tas, kuris nutraukia ryšius su tauta, papročiais, tradicijomis, yra lyg benamis, kuris savo išlaikymui neberanda tinkamų sąlygų. Tačiau susipratusiojo veiksmas turi

nuspręsti tai, kas tautai yra naudinga, kas jai gali kenkti ar slopinti jos pažangą. Tautoje realizuojasi visų aukštųjų žmoniškųjų vertybių pasireiškimas. Be to, tauta atidengia plačiausius galimumus reikštis jaunuo-
menės idealizmui.

Šiame atominiame amžiuje jaučiama visam pasauliui ne tik politinė, bet ir moralinė krizė, kada žmogui, ypač jaunimui, reikia kelrodžio, vedančio iš visuomeninio sąmyšio. Tauta kaip tik yra tas ramstis, kuris palaiko jaunuo-
menės pažiūrą tvirtumą ir neleidžia grimzti neigiamon pusėn.

Jaunimas apie save

Redaktorius

Čikagos Pedagoginio Lituanistikos Instituto studentams buvo duotos parašyti dvi panašios temos: pirmam kursui — "Skirtumas tarp lietuvių ir amerikiečių jaunimo", o antram kursui — "Mūsų jaunimo charakteristika". Čia pateiksime charakteringenes tų rašinių mintis. Skaitytojams bus įdomu pamatyti, kaip jaunimas galvoja pats apie save. Be abejo, čia bus ir pasikartojimų, bet jų sunku išvengti. Gal bus logiškiau pirma pažvelgti, kaip studentai save charakterizuoja, žiūrėdami, koks yra skirtumas tarp jų ir vyresniosios kartos, o paskui — kaip jie galvoja, lygindami save su amerikiečių jaunimu.

Mūsų jaunimo charakteristika

VITA MUSONYTĖ:

Nors ir mūsų jaunojoje kartoje yra nemaža skirtumų tarp vieno ir kito individo, bet vis dėlto visa jaunoji karta ryškiai skiriasi nuo vyresniosios. Jaunimas nepasitenkina tuo, kas yra, bet vis ko nors ieško. Vyresniesiems atrodo, kad jaunimas per daug viską kritikuoja, bet iš tikrųjų jis ieško, kaip pagerinti aplinką ir aplamai gyvenimą. Jis domisi politika ir ekologija, jis rūpinasi tomis problemomis, kurios nusprendė ateitį. Dėl to jaunimas vis iškelia broliškumą ir meilę, o smerkia neteisybes: karą, žmonių saugumo neįmanomą techniką, sukurtus politikus. Jaunimui materialinis turtas nėra toks svarbus, kaip tėvams, kurie jį labiau vertina. Dabartinė karta nepergyveno

nei depresijos, nei karų. Ji neturi sunkiai dirbti, kad įsigytų patogumų, kuriais kasdien naudojasi. Tėvai vis pabrėžia, jog reikia gerai mokytis, baigti aukštus mokslus, kad būtų galima susikurti lengvesnį, patogesnį gyvenimą. Bet jaunimas labiau ruošiasi dirbti tose srityse, kurios jį domina, nekreipdamas daug dėmesio į atlyginimą. Jaunimui svarbiau dvasinis turtas. Draugai nerenkami pagal kilmę, piniginių turtą ar išvaizdą, o pagal bendrus interesus ir dvasinį turtą. Jaunimas nėra šališkai nusistatęs prieš kokią nors žmonių grupę ir neatstumi naujų idėjų. Jis nepasitenkina kitų nutarimais, bet pats svarsto kylančias problemas.

Lietuvių jaunimas turi bendrus visam jaunimui bruožus, bet taip pat ir skiriasi nuo kitataučių jaunuolių. Sąmoningi lietuviai jaunuoliai yra įsijungę į visuomeninį ir kultūrinį gyvenimą, kurio tikslas yra išlaikyti lietuvių išieivijoje. Jaunimas, jausdamas atsakomybę dėl lietuvių likimo išieivijoje, priklauso organizacijoms, kurios uoliai veikia. Ten jaunimas ne tik siekia aukštų kilnių tikslų, bet taip pat ir mezga draugystes su kitais lietuviais. Šie ryšiai yra gana stiprūs, nes jaučiama bendros pažiūros, panaši kilmė ir panašūs siekimai. Lietuvių likimas daug priklauso nuo šių draugysčių, nes be glaudžių ryšių nebus stiprios veiklos. Kol kas kultūrinis ir visuomeninis atžvilgiu lietuviškumo liepsna tebedega jaunojoje kartoje. Deja, yra jaučia-

ma ir asimiliacijos ženklų. Jaunieji yra paveikti gimtojo krašto įtakos. Tai ypač ryšku kalboje: visur daugiau ir daugiau girdėti anglų kalba. Kol jaunimas nesusipras, kad be lietuvių kalbos nebus nė lietuvių kultūros, negalima tikėtis, kad ateinanti karta įvertins mūsų darbą ir rūpinsis lietuvių kultūros išlaikymu.

GRASILDA REINYTĖ:

Ji atvaizduoja dvi jaunuolių poras: viena pora, berniukas ir mergaitė, apsirengę "hipiškai", netvarkingai, o kita — tvarkingai, konservatyviai. Rūbai nusako ir jų galvosena bei elgesį. Ir vieni, ir kiti nori pagerinti aplinką ir pasaulį, bet prie to eina skirtingais keliais. Pirmieji eina revoliucijos keliu, panašiai kaip Marksas, o antrieji — ramiu, kultūringu keliu: jie bandys pasaulį gerinti, bet ne griauti. Pirmieji prieš viską protestuoja, pridaro daug triukšmo, bet mažą naudą. Jie nori turėti visišką laisvę, nenori pripažinti jokių taisyklių, jokio autoriteto, jokios valdžios. Tai yra komunistiško galvojimo pradžia. Marksas sakė, kad tikrasis komunizmas bus tada, kai iškils žemoji klasė, nuvers kapitalistus, ir visi bus lygūs. Bet toks galvojimas ir tokie veiksmai greičiau žmoniją nuves ne į lygybę, bet į urvinio žmogaus dienas.

GUODA JELIONYTĖ:

Šių laikų jaunimas labai skiriasi nuo bet kokios kitos generacijos jaunimo. Daugelio akyse mes turime blogą vardą. Sakoma, kad esame neklusnūs, nepareigingi, savivaliai. Suaugusieji sako, kad mes turime per daug laisvės. Toji laisvė ir šio krašto geros gyvenimo sąlygos mus taip išlepina, kad visai neturime principų ir aplanai nežinome, ko mes norime. Mano nuomone, ši generacija ypač pasižymi individualumu. Mes esame labiau išsilavinę, daugiau visko žinome, negu bet kokia kita prieš mus buvusi generacija. Mes turime įvairiausių progų pasitobulinti tokiose srityse, kurių pirmiau visai nebuvo. Mūsų generacija pripratusi laisvai išsireikšti, ir šis noras sukelia konfliktus tarp tėvų ir vaikų. Mes nebijome pareikšti savo idėjų ir norime dau-

giau laisvės. Tas laisvės noras anksti atsiranda: noras savarankiškai tvarkytis ir gyventi, kuo mažiau priklausyti nuo tėvų. Vyresnieji to negali suprasti ir mus bando sulaukyti, žinoma, mūsų pačių gerovei. Kad būtų geresni santykiai tarp vyresniųjų ir jaunesniųjų, turėtų ir vieni, ir kiti šiek tiek nusileisti ir labiau vieni kitus suprasti.

OFELIJA BARŠKĖTYTĖ:

Dabartinis jaunimas nuo vyresniųjų ypač skiriasi tuo, kad jis mėgsta visa tai, kas nauja, tuoj seka madas, mėgsta drastiškus pasikeitimus. Jis daug nesirūpina materialiniu turtu, mano, kad visos pasaulio problemos yra senosios kartos kaltė, tad yra jaunimo pareiga tai atitaisyti. Visi sako, kad jaunimas yra individualus, nori būti nepriklausomas, neseka kitų. Bet ar tai tiesa? Aiškiai matome, kaip jaunimas seka madas. Jeigu taip nedarysi, kaip kiti, tai visi tave laikys keistuoliu.

LORETA STONČIŪTĖ:

Čia gyvenęs lietuvis jaunuolis turi būti ir lietuvis, ir amerikietis. Nuo pat mažens vaikai yra tėvų įtakoje, o vėliau jiems didelę įtaką daro mokykla ir gyvenamoji aplinka. Lietuvių jaunimas paprastai dalyvauja organizacijose, choruose, šokių grupėse. Bet tai daro ne iš idealizmo, ne iš lietuviybės meilės, o grynai socialiniais motyvais — kad jiems tai patinka, kad gali susitikti su draugais. Tačiau pamažu juos tai artina ir prie lietuviybės, nors apie tai jie ir negalvoja. Bendraudami su lietuviais, jie vis labiau pritampa prie lietuviškosios kultūros ir prie lietuvių bendruomenės.

AUŠRA LAURUŠONYTĖ:

Ji sako, kad vis dėlto mūsų jaunimas yra veiklus. Tik pagalvokime, kiek jaunimo priklauso skautų ir ateitininkų organizacijoms, chorams, tautinių šokių grupėms. Jaunimas leidžia savo žurnalą — "Pasaulio Lietuvių Jaunimą". Daug jaunuolių lanko lituanistines mokyklas. Jau nemaža yra ir išeivijoje gimusių jaunuolių, dėstančių lituanistinėse mokyklose. Pamažu jaunimas pradeda pavaduoti vyresniuosius. Lietuvy-

Petras Kubilius

Nesugavau ...

bė dar nėra užgesusi jaunimo širdyje. Daugelis svajoja nuvykti į Lietuvą, pamatyti tą šalį, apie kurią tiek yra girdėję iš savo tėvų ir mokytojų.

PETRAS KISIELIUS:

Nors Amerikoje gimęs jaunimas mieliau kalba angliškai, bet vis dėlto galvoja išauginti lietuviškai kalbančius vaikus, kai sukurs šeimas. Reikia pripažinti, kad daugelio jaunųjų lietuvių svajonė — tapti daktarais, inžinieriais, teisininkais, įsijungti į aukštąją klasę ir gyventi brangiuose priemiesčiuose. Lietuvybės reikalai yra antrosios eilės vertybės. Nors lietuvių jaunimas,

kuris pastebi dabartines tėvų klaidas, turi galimybę sukurti stipresnę lietuvių visuomenę, negu jų tėvų sukurtos kolonijos, bet dabartinė jaunimo padėtis nėra daug žadanti. Jaunieji lietuviai nyksta, atmeta tėvų svajones ir įsijungia į Amerikos visuomenę. Tačiau tėvai neturėtų kaltinti vaikų už tokį elgesį. Jeigu tėvai labiau vertina gražų namą ar geresnę algą už lietuvišką veiklą ir vienybę, jeigu jie skatina vaikus verčiau šeštadienio rytais ruošti pamokas gimnazijai ar universitetui, užuotėjus į lituanistinę mokyklą, jeigu jie nuolat puotauja banketuose, užuot dalyvavus lietuviškoje veikloje ir ją rėmus, tai tegul paskui

nesiskundžia, jeigu jų sūnus ar duktė meta lietuvybę ir susituokia su nelietuviu.

VINCAS OLŠAUSKAS:

Stengdamasis šį klausimą panagrinėti beletristine forma, savo pasakojimą jis baigia prisipažinimu, kad jaunieji dažnai neįstengia suprasti nei vyresniųjų elgesio, nei galvosenos.

Skirtumas tarp lietuvių ir amerikiečių jaunimo

VIKTORAS SIDABRAS:

Surandu keturis esminius skirtumus: lietuviai yra kultūringesni, rimtesni, labiau subrendę, didesni snobai. Mat, lietuvių išeivija daugiausia yra inteligentiška, tad ir jų vaikai yra inteligentiškesni. Lietuviams būti rimtesniais padeda Lietuvos klausimas. Ji dabar yra pavergta. Jaunimas žino, kad

visi daug iš jo laukia, jis turės perimti iš vyresniųjų lietuviybės išlaikymo darbą ir rūpestį jos laisve. Snobai yra dėl to, kad auga uždaresnėje aplinkoje ir jaučiasi pranašesni už kitus.

DANA BRAZDŽIŪNAITĖ:

Lietuvių jaunimas yra rūpestingesnis, pareigingesnis. Jiems labiau rūpi jų tėvų šalies reikalai, o amerikiečiai savo tėvyne beveik visai nesirūpina. Mokyklose lietuviai yra geresni mokiniai. Amerikiečiai labiau pasimetę. Lietuviai gal labiau žiūri į praeitį ir į ateitį, o amerikiečiai tik į dabartį — jiems svarbu, kad tik dabar būtų gerai.

JONĖ KARUŽAITĖ:

Lietuviai jaučia dviejų kultūrų įtaką — tai svarbiausias skirtumas. Jie moka dvi kalbas. Jiems geriau sekasi ir anglų kalba, nes tam padeda kitos kalbos mokėjimas.

Ramunė Ambrozaitytė

Prie Vilniaus Aušros Vartų 1973 m.

Lietuviai ir madas greičiau seka. Jie stengiasi būti modernūs.

RAMUNĖ KUBILIŪTĖ:

Kas yra amerikiečių jaunimas? Tai tas, kurių tėvai jau ilgiau čia gyvena, kurie jau pamiršę savo etninius skirtumus ir bruožus, nemoka nė savo protėvių kalbos. Jų šeimos dažniausiai labai maišytos, tad jiems sunku suvokti savo kilmę. Lietuviai dar neužmiršę nei savo kilmės, nei kultūros, nei kalbos. Jie priklauso organizacijoms, labiau draugauja su savo tautybės jaunimu. Lietuviai yra vaišingesni. Daugeis Amerikos jaunimo taip pat norėtų pažinti savo kilmės ypatybes, papročius, kultūrą ir kalbą. Deja, jiems apie tai negali papasakoti nė jų tėvai. O mes to nevertiname. Keista, bet taip yra, kad tai, ką turi, dažnai nevertini. Pradedi vertinti tik tada, kai prarandi.

DOBILAS MATULIONIS:

Skirtumas yra tik tas, kad mus kiti laiko svetimtaučiais. Dar mes neužmiršom savo tėvų kalbos ir papročių, nes mūsų tėvai dar neseniai į šį kraštą atvyko. Kitų skirtumų nematau.

VIRGINIJA MARKEVIČIŪTĖ:

Svarbiausias skirtumas — lietuviai gyvena dviejuose pasauliuose. Jie daugiau veikia organizacijose, turi daugiau tėvynės meilės. Toji tėvynės meilė ir verčia juos dirbti organizacijose, lankyti lituanistines mokyklas, perduoti lietuviybę kitai kartai.

RAMINTA JELIONYTĖ:

Nerandu jokių skirtumų — yra visokio jaunimo ir tarp lietuvių, ir tarp amerikiečių.

RIMA PETRAVIČIŪTĖ:

Sunku surasti daug skirtumų tarp tų patį gyvenimą gyvenančio jaunimo. "Lietuvių" jaunimas yra tas, kuris dar nėra nutautęs: lietuviškai kalba, domisi savo tautos likimu, stengiasi dalyvauti laisvinimo darbe. Tas labiau jaučiamas tautiškumas ir išskiria lietuvius iš kitų. Kitiems lietuvių patriotizmas atrodo nesuprantamas. Jeigu mūsų tauta būtų laisva, gal ir mes ją greičiau užmirštume, bet jos kančios ir vargas

neleidžia jos užmiršti, verčia ją rūpintis, jos gerovei dirbti.

RASA MARKULYTĖ:

Lietuvių jaunimas tęsia tėvų darbą, turi savo tautai įdiegtą sentimentą. Lietuvių jaunimas labiau dvasiškai subrendęs, mažiau vartoja narkotikus.

RASA ARDYTĖ:

Lietuviai labiau buriasi vieni su kitais, kad nebūtų nutrauktas tas paskutinis siūlelis, kuris dar juos riša. Amerikiečiai yra trumparegiai — jie nemato kitų šalių kultūros, jie mano, kad geriausia visa tai, kas yra Amerikoje. Jie nesidomi kitomis kultūromis nei kitomis kalbomis.

VILIJA VAKARYTĖ:

Mano draugės amerikietės nesupranta, kodėl aš, čia gyvendama, turiu rūpintis kitais, esančiais tolimame krašte. Jos nesupranta mano tėvynės kančių ir mūsų jaunimo tikslo jai padėti. Mes negalime tiesiogiai Lietuvos išlaisvinti, bet, garsindami jos vardą vakarų pasaulyje, savo organizacijose, savo miestuose, jai netiesiogiai padedame. Lietuvių jaunimas yra jautrus, nes jis girdi ir supranta Lietuvos laisvės šauksmą ir žino jos kančias. Mes, lietuvių jaunimas, esame daug jautresni savo tėvynei, negu mūsų draugai amerikiečiai. Mes savo tėvynę mylime ir dėl jos aukojamės. Amerikietis jaunuolis, viskuo pertekęs, neturi daug patriotiškumo ir nesidomi savo tėvynės reikalais. Mes, gimę ir užaugę toli nuo tėvynės, mokame ją mylėti, nes apie ją esame daug girdėję iš savo tėvų, su ja ir su jos vargais esame susipažinę mokykloje ir organizacijose. Mes gyvename dviejuose pasauliuose, o amerikiečiai tik viename. Tai gal ir bus pagrindinis skirtumas.

LORETA ANDRIJAUSKAITĖ:

Amerikoje gyvenęs lietuvių jaunimas stovi tarp dviejų kultūrų. Jis turi prisiderinti prie vietinės kultūros, bet neturi užmiršti nė savo tėvų kultūros bei papročių, kad paskui tai galėtų perduoti kitai kartai. Mūsų tėvai, palikdami Lietuvą, ten paliko savo materialinį turtą, išsiveždami tik vieną

Kovingosios lietuviybės gretose

Vytautas A. Jonynas

Leidėjams, net rašytojams, tie dalykai pažįstami. Kritikams ir recenzentams — ne būtinai. Retai kada jie turi progos išvysti knygos rankraštį — mašinėle rašytų puslapių "mišiola" — ir paskui pamatyti, kaip ta popieriaus krūva susislegia į tradicinio formato baltąsias lankas. Sakysit, tipografiniai dalykai, o tačiau, keista, jau vien ta išorinė metamorfozė pakeičia skaitančiojo pagavą.

Teko įsitikinti, paėmus į rankas Nijolės Jankutės kūrinį "Nuo devynių iki pirmos", kurį pirmą kartą teko perskaityti JAV LB Švietimo Tarybos konkurso vertinimo komisijoje. Rankraštis atrodė stambus, skyreliai susiliejo į vieną. Daug kas atrodė ištesta. Vis dėlto iš jo alsavo jaunatviškumas, idealizmas. Šalia kitų rankraščių (o jų būta visokių, įskaitant ir H.G. Wells "Nematomo žmogaus" sulietuvinimus) jis kėlė

vienintelį turtą — tėvynės meilę. Šį turtą jie stengiasi perduoti ir savo vaikams. Amerikiečių jaunimas sudaro didelę masę, jų daugumas net nežino savo kilmės. Amerikiečiai auga laisvame krašte, todėl laisvės nevertina. Jie nevertina nei amerikiečių kultūros, nei paminklų, jie negerbia savo vėliavos. Jeigu ir mes nesirūpintume savo tėvyne, bet paskęstume tik materialinių gėrybių ieškodami, tai su Maironiu galėtume apie save pasakyti, kad "išnyksime kaip dūmas, neblaškomas vėjo, ir niekas mūsų neminės".

įspūdį (vertinimo komisijos tokiems dalykams jautrios), tarytum būtų specialiai parašytas konkursui. Gal būt, toji aplinkybė (išvaizduotas autorės noras įtikti komisijai) ir paaiškina, kodėl balsuojant komisijos nuomonių skaida buvo didelė, ir N. Jankutės apysakai, ryžtingai skelbiančiai egziles Kulturkamp'io prasingumą, nebuvo lemta laimėti konkurso premijos. Tačiau ją išleido Akademinės Skautijos leidykla, finansiskai paremta Vydūno Jaunimo Fondo. Atseit, išleido sąmoningasis jaunimas.

Bet jeigu prisimenam rankraštį, tai dar ir todėl, kad, atrodo, nesėkmė kažkaip nesiryzta paleisti jo iš nagų. Nebe pirmas, tiesa, kartas, kai išeivijos knygą sudarko aplankas. Baisėjomės J. Jankaus "Užkandžio" balvonu. Šiuokart susiduriame su dar siaubingesniu pasityčiojimu iš rašytojo. Atrodytų, kad viršelio autorė viską darė, kad išreikštų savo beveik patalogišką neapykantą iliustruojamam veikalui. Kaip kitaip paaiškinti nutėkštą kreivąžandę kūtvėlą ir stagarų kūlelius horizonte. Tokių "grafitti" nepagailėdavom, jauni būdami, ant gimnazijos sienų savo "malpoms" ir "ška-poms", bet ką turi bendro ši figūra su N. Jankutės knygos dvasia?

"Nuo devynių iki pirmos" centre stovi ne kokia groteskinė mokytojos figūra, bet, priešingai, idealistinių polinkių lietuvaite. Jei ši knyga nusipelno dėmesio skaitančioje jaunimo ir senimo publikoje, tai kaip tik dėl savo optimistinės gaidos ir humaniškumo.

Romanas tikroviškai atkuria išeivijos buitį. Nesunku atspėti, kad vaizduojamoji realybė yra čikaginis "milieu", bet autorei pavyksta išvengti bedvasio reportažinio stiliaus. Knygos kompozicija nesudėtinga, bet sumani. Autorė pavaizduoja dienoraščio nuotrupų pagalbą, kaip čionai gimusi lietuvaitė, vadinamosios "pasimetusios generacijos" atstovė, palaipsniui susiranda savąjį kelią. Anksčiau baisėjusis mokytojos darbu, pasuka pedagogikon. Knygoje gana stipriai jaučiama B. Pūkelevičiūtės "Aštuonių lapų" įtaka. Ypač stiliuje. Vis dėlto N. Jankutė pateikia įtikinančią pagrindinio personažo augimo diagramą. Susipažinęs su trylikmetės Ritos širdies sopuliais, skaitytojas palaipsniui seka jos brendimą, vidines permainas, iššauktas brolio Rimo tragedijos pasekmių. Rimas ir jo mylimoji juodukė Lia tampa rasizmo aukomis.

Iš esmės vaizduojamas gana banalus gyvenimas. N. Jankutei grėsė pavojus daug ką nusaldinti, perkrauti plakta grietinėle. Miela pastebėti, kad autorė tų pavojų išvengė. Pagrindinių personažų, tiesa, ne daug — motina, tėvas, Rimas, Lia, sužadėtinis Gedas — bet jie gyvi, įtikinantys, nesuschematinti. Dienoraštinė forma autorei suteikė galimybę pagyvinti pasakojimo stilių, įterpti daug samprotavimų, asmeninių pastabų. Jos yra tikros, autentiškos, nepasisavintos iš vedamųjų. Bet vietomis kai kas prailgsta, ypač tie puslapiai, kur Jankutė pernelyg užsigaišta, aprašinėdama lietuviškosios mokyklos užkulisių, mokytojus, posėdžius, tėvų siluetus ir t.t. Gal būt, todėl, sakysim, Daina Kerbelytė rado, kad šis veikalas ne kažin kaip bus patrauklus jaunam skaitytojui (*Laiškai Lietuviams*, rug-sėjis 1973).

Kai kurios aktualijos, apie kurias užsiimenama knygoj (Apollo 8 skridimas, Nixono išrinkimas) dvelkia, kas be ko, žila senove. Bet tų dalykų panaudojimas autorei buvo būtinas. Iš esmės ji siekė pasakyti skaitytojui, kokia plati praraja tarp žmogaus visagalybės mokslo ir technikos srityje ir to paties žmogaus mizerijos žmogiškojo santykiavimo plotmėje. Užsigaišimus

knygos pradžioje išperka su kaupu paskutiniai skyreliai, kuriuose su didele įtampa ir nuoširdumu pavaizduota Rimo ir Lios meilė.

Didelė rašytojiška dovana yra N. Jankutės sugebėjimas sukurti, be sacharininių priemaišų, vaizdžias kasdienybės vinjetes:

"Šį vakarą mudvi su mama vėl puošėme eglutę. Rimas ją mums nupirko, nes tėtė tiesiai po darbo išvyko į savo darbovietės "Christmas party". Mama taip pat turėjo ten dalyvauti. Bet ji nemėgsta tų kalėdinių "šurum-burum", kaip ji vadina. "Pokyliaut su nepažįstamais žmonėmis ir vaidinti, kad labai smagu, prašoka mano sugebėjimus", sako ji, dailiai surišdama tėtėi kaklaryšį.

Kiekvieną kartą, kai aš juos matau toje paprastėje kaklaryšio rišimo scenoje, mane užpila šiluma. Ta vidinė, kuri reiškia, kad esi laimingas. Aš laiminga, kad turiu tokius tėvus. Niekas kitas negalėtų užimti jų vietos. Jokia kita mama taip neužrištų tėvui kaklaryšio, ir joks kitas tėvas neatrodytų toks patenkintas...

Rimas įstatė eglutę į stovą ir taip pat išnyko. "Hockey" pažaist, kaip sakė, bet žinau, kad ne. Ir man neramu. Jo dar nėra, nors tėtė jau seniai grįžo. Aš girdžiu, kaip jis dar kažką pasakoja mamai. Ir jie negali užmigti. Laukia Rimo, kaip aš. Rimai, Rimai, saugokis! Neduoda man ramybės kvaila mintis, kad Rimui kažkas atsitiks!... Gal kad kelis kartus sapnavau tokį nejaukų, vis tą patį sapną..."

Arba:

"Kodėl tiek daug pasaulio neteisybės? Kodėl žmonės neleidžiami gyventi ten, kur jie nori? Kodėl tos valdžios visada šneka žmonių vardu, apie žmonių teises, apie žmonių gerovę, o iš tikrųjų tų žmonių norų ir gerovės visai nepaiso?

Apie tai galvojant, dažnai ateina fantastiška mintis: staiga viso pasaulio žmonės išemigruoja, pavyzdžiui, į mėnulį. Žemėje pasilieka tik visos valdžios, diktatoriai, prezidentai, premjerai, partijų vadai... Įdomu, apie kokių žmonių gerovę ir teises jie tada šnekėtų? Dėl kokių žmonių teisių jie tada

vienas kitą apgaudinėtų ir kokių žmonių vardu jie vienas kitam meluotų?"

Kita gera savybė yra ta, kad autorė nesibaido panaudoti svetimžodžių, išipilietinusių išeivijos kalboj. Tai suteikia jos pasakojimui autentišką akcentą. Kartais pasitaiko vietų, kur jų vartojimas diskutuotinas:

"Lia, vargšė Lia! Kodėl jai turėjo "atsitikti" Rimas, kada universitetas pilnas aukštų, atletikų negrų? Kodėl Rimui turėjo "atsitikti" Lia, kasdien matant šimtus baltų mergaičių?"

"Atsitikti" čia lengvai pakeičiamas "pasiainioti" ar kitu atitikmeniu. Tačiau, nežiūrint kai kurių nesklaidumų, "Nuo devynių iki pirmos" yra šilta, nuotaikinga ir net labai vertinga knygutė, kuri kiekvienam suteiks malonios atvangos.

Baisu tėviškėj nebūti, kai joje esi!

(Mintys apie J. Kralikausko "Tautvilą")

Nijolė Jankutė

Pirmojo Lietuvos karaliaus užmirštieji laikai Juozo Kralikausko asmenyje susilaukė verto metraštininko, ir prieš mūsų akis vėl atsivertė naujas mindauginės dramos lapas. Su "Tautvilos" romanu autorius tęsia senosios Lietuvos istorinių įvykių seriją.

"Tautvila" — neeilinė knyga, kaip ir trys jos pirmatakęs, nes 13-jo amžiaus Lietuva — Juozo Kralikausko mūza, meilė ir stiprybė. Tiesa, "Tautvila" neturi "Vaišvilko" problematikos; šiame romane nebesisupa Lietuvos likimas ant svarstyklių. Ši knyga užgriebia nebe Valstybės ar Tautos gyvatos klausimus, bet žmogaus širdies jautriausias stygas. "Tautvila" — tėvynės ilgesio apoteozė ir to ilgesio išsipildymo ironiška tragedija.

Tautvilos tragedija nesvetima šių laikų lietuviams. Tai tremtinio, tai išeivio skaudžioji dalis ir neišrišama problema, kada po eilės metų, grįžus išsvajoton tėvynėn, staiga pajunti, kad laikas nestovėjo vieto-

je, kaip tavo prisiminimai, ir tu esi jau svetimas.

"O, baisu tėviškėje nebūti, kai joje esi!", — atsidūsta kunigaikštis Tautvila, grįžęs Treniotos valdomon Kernavėn. Ir, gal būt, nėra aktualesnių žodžių mūsų dabarčiai, kaip šie, pasakyti prieš 700 metų...

Dėdės Mindaugo ištremtas, Tautvilas ilgėjosi Lietuvos 27 metus. Neįstengė to ilgesio nuslopinti nei garbingas Polocko kunigaikščio sostas, nei gražuolė žmona Salomėja, nei sūnus Konstantinas.

"Sugrįžti prie Neries! Pargrįžti tėvonijon galop tikrai, o ne vien tik sapnuose" (8 psl.) — tai nuolatinės Tautvilos mintys. Ir kai pagaliau nelauktai, netikėtai Treniota atsiunčia pasiuntinį Polockan su kvietimu: "Tu, broli, atjok su sūnum. Pasidalysime žemes ir Mindaugo turtus...", Tautvila užsidega sugrįžimo ugnim.

"Lėksiu! Į savo laimę, gal pražūtį — bet jau lėksiu" (11 psl.). Veltui sūnaus perspėjimai, kad tas kvietimas — tik masalas, tik gudraus Treniotos spąstai. Tautvila neboja. Ką gali logika ir politika prieš gimtinės šauksmą? Ne Mindaugo žemių dalybos traukia Tautvilą, bet, kaip jis sūnui sako, "kniečia pasitikrinti, ar tebėra tie kalnai. Ar tebėra Neris..." Tai nelogiška, visiškai naivi, tik tremtiniui ir išeiviui suprantama, bet tuo pačiu absoliučiai pagrįsta sugrįžimo priežastis.

Ir grįžta Tautvila Kernavėn, kaip Treniotos svečias, giliai širdyje vildamasis pasilikt čia kaip saviškis iki mirties. Jo troškimas išsipildo, deja, su makabrišku likimo posūkiu. Tautvila miršta išsiilgtoji, išsvajotoji Kernavėj... kaip belaisvis, kaip į spąstus įviliotas pavojingas priešas, kaip nenkenčiamas svetimtautis...

Dregno tamsaus pilies rūšio gelmėse, mirdamas badu, Tautvila iš naujo pergyvena savo grįžimą tėvynėn, kuri po 27-rių metų ir ta, ir nebe ta. Dvilypumo paradokso pabrėžia ta pati gamta (sravi Kernavėlė, Neris, kalnai) ir nebe tie žmonės. Draugai, pažįstami — išmirę, ištremti, o dabartiniai kernaviečiai žvilgčioja į Tautvilą kreivai. Faktas, kad Tautvila čia gimė ir

Jonas Boguta

Žirgas

užauugo, kad jis karaliaus Mindaugo brol-
vaikis — seniai pamirštas. Nes ir paties
Mindaugo atminimą stengiasi kuo greičiau
panaikinti neteisėtas Kernavės valdovas.

Tautvila pasijunta svetimas savo tėviš-
kėj. Tautvila, lietuvis visa siela ir širdimi,
traktuojamas ne tik kaip nepakenčiamas
krikščionis, bet ir kaip svetimtautis — "ru-
sinas". Viskas, ką Tautvila Kernavėje sako
ar daro, priimama su nepasitikėjimu ir pa-
juoka. Jo paties tikėjimas žmogumi, tikėji-
mas valdovo duotu žodžiu — piktnaudoja-
mas.

"Iš gilybės šaukiuos... Išgirsk mano
balsą", psalmės žodžiais rūšio tamsumoj
meldžiasi apgautas Tautvila. "Ar geriau
svetur laisvam, ar tėvonijoje belaisviu?"
klausinėja jis bado klidėjimuose besiro-
dančius paukščius ir žvėrelius.

O likimas ironiškas ir po 700 metų! Taut-
vilos žodžiais tarant, ar nebaisu tėviškėj

nebūti, kai joje esi... ir vaikštai Vilniaus
gatvėmis... kaip turistai? Anų ir šių dienų
skaudi paralelė ryškiai brėžiasi mintyje,
skaitant J. Kralikausko romaną. Iš mindau-
ginių laikų perspektyvos autorius svarsto
aktualiąsias mūsų problemas su poeto sub-
tilumu, istoriko žinojimu ir filosofo mąsty-
seną.

Šiame romane autorius įkvepia vyriaus-
siam veikėjui lyrišką dvasią. Tautvila la-
biau poetas, negu kunigaikštis, labiau dai-
nius, negu valdovas, labiau trokštąs taikos
ir krikščioniško broliškumo, negu kovų ir
keršto. O kada gi buvo lengva poetui gy-
venti? Kada gi pasaulis noriai mainė kerš-
tą į meilę ir karą į taiką? Todėl piktnau-
dojamas Tautvilos pasitikėjimas ir jo šviesi,
adoruojanti tėvynės meilė.

Tautvila — tyras žmogus. Jo bendravimas
su gamta ir žmonėmis primena beveik
tuo pat metu gyvenusį didįjį Asyžietį. Taut-
vilos santykiai su žvėreliais (kurmio, žalčio
epizodai) sudaro graudžiai šviesias romano
vietas. Tautvilos humaniškumas — kilniau-
siųjų krikščionybės ir lietuviškos pagony-
bės elementų junginys.

Tautvilai priešpriešais autorius pastatė
naująją Lietuvos valdovą, Mindaugo žudiką
Treniotą. Tai tipingas diktatorius: kietas ir
klastingas; nuožmus ir pavydus; niekuo ne-
pasitikęs; kiekviename žmoguje matęs sa-
vo priešą, kurį reikia sunaikinti, jei nevyks-
ta papirkti.

Treniotos ir Tautvilos pokalbiai už sun-
kiųjų Kernavės pilies skobnių skamba ir
dabarčiai gerai pažįstamomis gaidomis:
"įžeisto" vilko grūmojimu nebūtomis nedo-
rybėmis apkaltintam avinėliui.

"Tautvilos" romano konstrukcija įdomi:
bejėgė, beveiksmė, beviltiška vyriausiojo
veikėjo dabartis atgyja jo klidėjimuose,
čia haliucinacijom, čia karštligišku sąmo-
nės srautu persiliedama tai į keliasdešim-
ties metų, tai į kelių savaičių praeitį.

Šiame romane Juozas Kralikauskas pa-
sirodo tikras haliucinacijų meistras. Tautvi-
los pokalbius su mirusiais (žmona Salomė-
ja, tėvu Dausprungu), su toli Polocke pasi-
likusiais šventikais, dvasiškiais, su kiškiais,

paukšteliais, su kurmiu autorius perduoda surrealistiniais brūkšniais. Baugūs tie brūkšniai, bet kristaliniai ryškūs, pilni mirties skambėjimo.

"Iš gilybės šaukiuos... Aš degu? Karštiligė krečia? Bėk man gyduolių, kiškeli! Iš kurgi, kiškeli, man lopele pasemsi? Kuris gi išklausys mano išpažinties? Arkivyskupas Albertas? Ar krivė Prūtas? Monsinjore, ar kiekvienas žudikas pralaimi? Kiekvienas... Vėl Vyskupą Mikalojų užpuolė kosulys... Nubundu kosulio plėšomas... Nejau iš tikro galėtų manęs nebebūti? Gal čia tik burtai? Gal aš paverstas kurmiu? Šitie burtai pavirs niekan. Pikti žodžiai mane čia įstūmė. Žodis mane ir išvaduos. Visagalis žodis atgimdys mane..." (89-90-91 psl.).

Tolimos praeities Tautvila skaitytojui greit pasidaro artimas. Neteisingai apkaltingas, pasmerktas be teismo, marinamas badu ir šalčiu, saviesiems nežinant; belaisvis todėl, kad savo tėvynę, tikėjimą ir tiesą mylėjo. Argi neprimena mūsų laikų, praktikuojančių tokias "teises" ir bausmes tiems, kurie išdrįsta būti žmonėmis, ne kurmiais?

J. Kralikausko kalba "Tautviloje", kaip ir kituose jo istoriniuose romanuose, sodri ir autentiška. Kaip knygos applanke sakoma, "J. Kralikauską galima laikyti tikru lietuviško žodžio archeologu". Autorius senoviskų žodžių "iš piršto nelaužia" ir "nekaldina". Lietuvišką žodį jis yra kruopščiai išstudijavęs, įsigilinęs į jo praeitį, jo niuansus ir prasmes. Todėl Kralikausko romanų kalba yra vaizduojamojo amžiaus tikra atšvaistė, suteikianti kiekvienam veikėjui gyvybės ir tikrumo.

Nors romanas baigiasi Tautvilos mirtimi, bet mirtis čia — reto skaidrumo bei ryškumo sugrįžimas išsiilgton tėvynėn. Badas, šaltis, apgavimo kartėlis, nesėkmės kančia nukrenta nuo belaisvio Tautvilos, lyg bereikšmiai žvynai. "Kapas nesti pabaiga!"

"Iš gilybės šaukiuos... Ir sužvengia Šyvis! Ir neša mane link Varutos vartų! O Varuta! O voluta! Aš gi tikrai sugrįžtu!" (205 psl.).

Tautvilos grįžimas — tikras, visiškas ir amžinas. Visagalio Žodžio išvaduotas, jis sugrįžta namo, kaip daugelis, kurie labai kentėjo. Jodamas pro amžinosios Varutos vartus, jis palieka mus susimąstyti ir atvira širdim paanalizuoti savo vertybių, siekimų ir ištvermės skalę.

Juozas Kralikauskas. "Tautvila". Aplankas Ados Korsakaitės-Sutkuvienės. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas. Spaudė "Draugo" spaustuvė, 1973 m. Kaina 4 dol.

Teologiskai filosofiška pasauliečio studija

Juozas Prunskis

Galima drąsiai tvirtinti, kad mes savo tautoje teturime tik vieną tokį asmenį kaip prof. dr. Antanas Maceina. Iš prigimties apdovanotas dideliais gabumais. Išėjęs visą teologijos kursą Kauno kunigų seminarijoje, bet išvelgęs savo kitokią pašaukimą, netapdamas kunigu, ėmė gilintis į filosofines bei pedagogines studijas Kauno, Liuvono, Friburgo, Štrasburgo, Briuselio universitetuose, apgindamas disertaciją apie tautinį auklėjimą ir pasiekdamas filosofijos daktaro laipsnio. Pakviestas dėstyti Kauno universitete, greit tapo pakeltas į profesorius ir net išrinktas filosofijos fakulteto dekanu.

Kai okupacija jį išbloškė į užsienį, jis neieškojo sau patogesnio ir pelningesnio krašto, bet būdamas giliai susietas su vakarų Europos kultūra, ten ir pasiliko profesoriauti, dėstydamas Freiburgo, vėliau Miunsterio universitetuose. Prof. Maceina brendo giliojo mūsų filosofo St. Šalkauskio idėjų atmosferoje, ir jo kūrybinė veikla yra lyg tęsinys to didžiojo mintytojo, tik labiau šakota, gal net daugeliu atžvilgių gilesnė. Šalia gausių straipsnių laikraščiuose ir žurnaluose pasipylė daugybė išmąstytų, gilia logiška slinktimi parašytų veikalų: *Socialinis teisingumas*, *Didysis inkvizitorius*, *Saulės giesmė* (Aidų premijuotas veikalas apie Šv. Pranciškų Asyžietį), *Niekšybės paslaptis*, *Marijos būties ir veiklos apmąstymai*,

Kultūrinė demokratija, Nepasaulėžiūrinė politika, Studija apie Dostojevskį, Dievo Avinėlis ir eilė kitų.

Praeito dešimtmečio vidury atsiskleidė jo dar vienas talentas — išėjo jo poezijos rinkinys *Gruodas*. Būdamas išsilavinęs teologas, įžvalgus filosofas, gerai pažindamas vakarų kultūrą, sakinius megzdamas su nuostabiu sklandumu, minčių tėkmę įstengdamas išreikšti vaizdžiu poetišku žodžiu, jis tapo lietuvių giliai pamėgtas autorius, kuris turi daug ką pasakyti, kuris moka dabarties problemas spręsti amžinųjų dėsnių šviesoje, kurio veikalai nenublunka prabėgančių metų nuotoliuose, kuris moka jungti religinę mintį su tautine idėja, tiesdamas mūsų tautai likimines kelio gaires, o tremties žmogui neduodamas pasimesti svetimo, medžiaginio pasaulio klampynėse.

Dėl visa to darosi mums itin įdomus ir jo tik ką iš spaudos išėjęs veikalas "Krikščionis pasaulyje", kur prof. Maceina sprendžia pasauliečio vaidmenį išganymo istorijoje, tardamas teologinį žodį dabarties žmogui, atskleisdamas gilesnę jo likiminę gyvenimo prasmę ir kryptį. Jau pačioje įžangoje prof. Maceina nusako savo šios studijinės knygos svarstymų kryptį, tardamas: "Istorinis pasauliškųjų klystkelis yra ne tas, kad jie šimtmečiais nėjo bažnytinių tarnybų, bet tas, kad jie nesuvokė pasaulinių tarnybų bažnytiškumo ir jų reikšmės".

Šiuos klausimus aiškindamas, prof. Maceina savo naująjį veikalą dalina į tris skyrius: *Pasauliško problema, Pasauliško pasiuntinybė ir Pasauliško veikseną*. Kitaip tariant — nagrinėja esminę pasauliečio sąvoką, jo uždavinius ir jo darbuotės kryptį.

Šiuos klausimus nagrinėdamas, prof. Maceina sklandžiai pasiremia Šv. Rašto žodžiu, atsižvelgia į dabarties giliųjų mintytojų-teologų iškeltas idėjas, suminėdamas tokių pirmūnų studijas, kaip Congar, Suhard, Chenu, Kueng, Rahner, Bulgakov, Tillich ir daugybės kitų, užgriebdamas ir tokius psichologinėse gelmėse žmogų aptarusius rašytojus, kaip Dostojevskis, o taip pat pasiremdamas monumentaliais antrojo Vatikano suvažiavimo nutarimais.

Tokių knygų kaip naujai išleistoji "Krikščionis pasaulyje" skaitymas — tai ne vien susipažinimas, ką šių dienų gilusis protas apčiuopia, bet ir pratinimasis nuoseklia logiška sklanda dabarties gyvenimo problema spręsti, nuolat žmonių kankinanties klausimams atsakymo ieškoti ir jį surasti. Veikalas atskleidžia naują žvilgsnį į pasauliečio antgamtinį pašaukimą dabartyje, duodamas naują jo gyvenimo įprasminimą. Maceina čia padeda pasauliečiui pasiekti "ramios, blaivios, savą vertę pažįstančios sąmonės, kuri nesiduotų apvaldoma nei menkybės, nei didybės ir todėl neišsigimtų nei į tingumą, nei į maištavimą". Priminęs O. Čadajevą žodžius devynioliktojo šimtmečio rusams, kad "mes augam, bet nebręstam", Maceina pabrėžia, kad "pasauliškųjų uždavinys dabar ir būtų savą augimą paversti tikru brendimu, kad Bažnyčios paskelbtas jų pašaukimas į pilnamečių rangą neliktų tik skambus pareiškimas, bet virstų tikrovės atitikmenimi".

Pažymėtina, kad šį veikalą autorius dedikavo Kanados Toronte kuriamai Lietuvių sodybai *Anapolis*, nes Šv. Jono Krikštytojo lietuvių parapijos klebonas Toronte kun. Petras Ažubalis pasiryžo savo parapijos atsikūrimo sidabrinį jubiliejų ir įsikūrimą *Anapily* paminėti kultūriniu ženklu — išleidžiant kurio nors lietuvio autoriaus veikalą. Tuo autoriumi buvo labai vykusiai parinktas prof. A. Maceina.

Knyga turi 402 puslapius. Išleista *Krikščionis Gyvenime* serijoje. Kaina 7 dol., bet tos serijos knygų prenumeratoriams duodama 25% nuolaidos. Prenumeratoriumi tapama tik atsiuntus savo vardą ir adresą *Krikščionis Gyvenime* leidyklai, kurios adresas toks pat kaip "Draugo": 4545 W. 63 St., Chicago, Ill. 60629. Šį veikalą skaityti — tai bendrauti su giliausiu dabarties mūsų tautos mintytoju, ir tai yra įdomus ir vertas išbandyti eksperimentas.

Daug mažiau blogų knygų būtų rašoma, jeigu žmonės rinktųsi skaityti tik gerąsias.

C. Flamarion

tėvynėje

Skyrių tvarko DANUTĖ BINDOKIENĖ

KAD SKAITYTOJAMS NEPRITRŪKTU ŽODŽIU

Iš "L. Lietuviams" skaitytojų pasisakymų žinome, kad skyrelis "Tėvynėje" yra populiarus ir mielai skaitomas. Kiekvienam išeivijos lietuviui įdomu sužinoti, kaip kasdieninis gyvenimas vyksta pavergtoje tėvynėje, tačiau ne kiekvienam prieinama okupuotosios Lietuvos spauda ar kiti žinių šaltiniai. "Laiškai Lietuviams" stengiasi bent kiek šį savo skaitytojų smalsumą patenkinti ir kiekvieną mėnesį pateikti žinių iš anapus geležinės uždangos. Šis darbas būtų dar sėkmingesnis, jei skaitytojai dažniau pareikštų savo nuomones, pageidavimus ir net kritiką. Skaitytojams, kurie mėgsta nusiskusti, kad sunku tinkamai mintis išreikšti, nes žodžių pritrūksta, duodame trumpą žodynėlį, tikėdami, kad jis bus labai naudingas, ypač pobūviuose, norint pagerinti ir pralinksminėti nuotaiką:

alkūnė — mergina, kuri visuomet laikosi dietos (t.y. kuri visuomet alkana);
angliškas — pieštas anglim;
apatinukas — apatijos sūnus;
apibūdinti — suręsti stogą virš galvos (pastatyti būdą);
atvirukas — nuoširdus, atviras vaikas;
avėti — palengva virsti avim;
avinas — apsiavęs batais;
bijūnas — visko bijantis žmogus;
braškėti — skinti svetimas braškes;
budelis — sargas, arba budintis žmogus;
bulvaras — bulių piemuo;
diktatorius — mokytojas, diktuojantis diktantą;

gūžčioti — ieškoti kiaušinių gūžtose;
įkaitinti — padaryti įkaitu;
imtuvas — kyšininkas;
išvadavimas — išvadų darymas;
kolonizacija — fasado papuošimas kolonomis;
migdolas — vyras, mokantis migdyti vaikus;
minutė — nedidelė mina;
moliūgas — meniškas molio dirbiny; nualinti — nugirdyti alumi;
paštetas — pašto tarnautojų ansamblis;
pavėžinti — pavaišinti virtais vėžiais;
ridikas — darbininkas, ridenantis statines;
sielotis — plaukioti sieliais;
sudominti — sužaisti partiją domino;
šakotis — dirbti su šakėmis;
temdyti — rinkti įvairias temas;
vadovėlis — neprityręs vadovas;
valyti — rodyti savo valią;
vargonai — vargo žmonės;
vedamasis — per prievartą tuokiamas jaunulis;
vertikalus — kūrinys, lengvai išverčiamas į kitą kalbą;
vėžė — vėžio pati.

"Šluota" Nr. 18 ir 19 (1973 m.)

KIEK DABAR LIETUVOJE MIŠKU

1973-ųjų metų apskaičiavimu, Lietuvoje yra apie du milijonai hektarų miškų. Šie miškai dalinami į dvi grupes. Pirmąją miškų grupę sudaro kurortiniai miškai, parkai, draustiniai, vadinamosios žaliosios zonos

ir kt. Šie miškai vadinami valstybiniais. Valstybiniams miškams priklauso daugiau kaip trys ketvirtadaliai viso mišku apaugusio ploto Lietuvoje. Be valstybinių miškų yra dar priklausančių kolūkiams, tarybiniams ūkiams ir kt. Pirmoji miškų grupė (valstybinių ir kitų) sudaro 41 procentą viso miškų ploto. Antrosios grupės, sudarančios 59 procentus miškų ploto, beveik visi miškai yra eksploataciniai, tai yra pagrindinė bazė, iš kurios gaunama mediena.

Didžiausią dalį valstybinių miškų sudaro spygliuočiai — 63,1%. Tolesne eilės tvarka eina: beržynai, juodalksnynai, baltalksnynai, o kietųjų lapuočių yra tik 2,6% ploto. Visos Lietuvos miškingumas yra 26,4%. Palyginus su ankstesne apskaita (1966 m.), valstybiniame miškų fonde pirmosios grupės miškų plotas padidėjo 18,8 tūkstančio hektarų, o antrosios grupės miškų sumažėjo 9,1 tūkstančio hektarų.

Šiuo metu valstybinių miškų fondą valdo keturi miško įmonių susivienijimai, kuriuos sudaro 10 miško pramonės ūkių ir 12 miško ūkių. Be to, yra dar 17 savarankiškų miško pramonės ūkių ir devyni miškų ūkiai. Girininkijų iš viso yra 569, vidutinis girininkijos plotas 3567 hektarai. Eiguvų iš viso yra 2126. Vidutinis eiguvos plotas 694 hektarai.

"Mūsų gamta" Nr. 9 (1973 m.)

KASDIENYBĖS MOZAIKA

Rygos televizija gruodžio pradžioje parodė V. Palčinskaitės pjesę vaikams "Spyruoklinis kareivėlis".

Rygos leidyklos "Liesma" išleistame 1974 m. kalendoriuje įdėta V. Žilinskaitės dokumentinės apysakos "Mano neapykan-ta stipresnė" ištrauka.

V. Žvirdausko apsakymas "Šulinys" išspausdintas latvių žurnale "Lauku dzyve" (1973 Nr. 9). To paties žurnalo 10 numeryje išspausdinta M. Sluckio pasaka suaugusiems "Mechanizatoriaus šerno diena".

Panevėžiečių mėgėjiška kino studija "Spindulys" ėmė kurti filmus apie įžymius savo miesto žmones. Pirmasis filmas — apie muziką ir pedagogą Mykolą Karką.

Lietuvos Akademinis dramos teatras paruošė pirmąją naujojo sezono premjerą — H. Ibseno dramą "Laukinė antis".

Tauragėje, Kudirkos gatvėje, šalia senosios ligoninės pastatyta nauja. Tai keturių aukštų pastatas, kuriame įsikuria nervų, vaikų, vidaus ligų ir kt. skyriai.

Vilniaus radijo komponentų gamykla lapkričio mėn. išleido pirmą gamyklos savaitraščio "Elektronas" numerį.

1973-ųjų m. "Gintarinės triūbos" konkurse, kuriame dalyvavo Latvijos, Estijos, Lietuvos, Ukrainos, Moldavijos, Lenkijos atstovai, pirmąją vietą laimėjo Kauno estradinis orkestras "Oktava". Specialus vertinimo komisijos prizas už populiarią lietuvių liaudies dainą "Plaukė antelė" paskirtas Jelgavos estradiniam ansamblui.

Tarptautiniame muzikos ir teatro festivalyje Berlyne vilniečiai šokėjai Dalia ir Vidas Kamaičiai dalyvavo penkiuose konkursuose. Po finalinių pasirodymų jie buvo geriausiųjų porų dešimtuose.

Neseniai baigtas sukurti Lietuvos kino studijos spalvotas plačiaekranis meninis filmas "Kur iškeliauja pasakos". Filme pasakojama apie ieškančių savų kelių gyvenime darbo jaunimą.

Vilniuje išleista J. Lankučio redaguota monografija "Vincas Mykoliaičio-Putino kūryba". Tai antras papildytas ir pataisytas leidimas. Jame apžvelgiama Putino kūrybos raida, analizuojami jo prozos ir poezijos kūriniai, nurodoma kūrybinės veiklos reikšmė lietuvių literatūrai.

Taip pat Vilniuje išleista Justino Marcinkevičiaus eiliuotų kūrinių rinktinė vaikams "Laukinė kriaušė". Knyga iliustruota spalvotais L. Bičiūnaitės piešiniais.

Lietuvos bokso rinktinė, treniruojama Algirdo Šociko, viešėjo Suomijoje, kur susitiko su šios šalies boksinkiniais. Susitikimus laimėjo lietuviai 8:2 pasekme.

Boksininkams viešinti Ankaroje, Turkijoje, sunkaus svorio čempionas Vytautas Bingelis tapo varžybų nugalėtoju, įveikęs rumuną G. Sanatesku.

Klaipėdos "Atlanto" futbolo meistrai viešnagė Lenkijoje užbaigė šių (t.y. 1973)

kalba

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J. / Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

KAI KURIU VEIKSMAŽODŽIU NETIKSLUS VARTOJIMAS

Tęsinys

PALYGINTI ir **PALYGINUS** nėra tos pačios reikšmės žodžiai. Štai du pavyzdžiai: *Palyginti* (ne *Palyginus*) jis greitai išmoksta svetimą kalbą. *Palyginus* (ne *Palyginti*) abidvi knygas, išryškėja nemažas skirtumas.

Palyginti (pirmajame sakinyje) šliejasi prie prieveiksmio greitai (= *Palyginti* greitai) ir suteikia jam tam tikrą semantinį atspalvį. Čia jis yra įterptinis žodis, vartojamas ką nors reliatyviai nusakant, atsižvelgiant į kitus daiktus, reiškinius ir pan. *Palyginus* yra padalyvis ir rodo aplinkybę, kylančią iš kito veikėjo veiksmo (taip antroje sakinyje išryškėja skirtumas, kai kažkas palygina abidvi knygas).

PAŠVĘSTI nevartotinas vietoj *paskirti*. Pvz.: *Jis pašventė* (= *paskyrė*) visą savo gyvenimą menui. Bet visiškai gera šio žodžio vartoseną tokiam sakinyje: *Tai bent gerai pašventėm* (t.y. *pasilinksminom per šventes*).

PERGYVENTI nereikėtų vartoti vietoj *jaudintis*, *sielotis*, *liūdėti*, *nerimauti*. Pvz.:

metų varžybų sezoną. Jie ten laimėjo ketverias rungtynes.

Dvylikos valstybių keliais trylikos tūkstančių kilometrų nuotolyje vyko automobilių "Europos turo" ralio varžybos. Lenkynių laureatais tapo du lietuviai — Kastytis Girdauskas ir Stasys Brundza.

Jis labai pergyveno (= *jaudinosi*, *sielojosi*), *kad neišlaikė egzaminų*. *Esu tikras, kad mama dabar labai pergyvena* (= *liūdi*, *nerimauja*).

Bet žodis *pergyventi* visiškai tinka tokiuose sakiniuose: *Mergaitė pergyveno* (t.y. *patyrė*) didelę baimę. *Tuo metu Europa pergyveno* (t.y. *gyveno*) atgimimo laikotarpį. *Jis ir savo vaikus pergyvens* (t.y. už juos ilgiau gyvens).

Tad galima padaryti tokią išvadą, kad *pergyventi* vartojamas tik tranzityviniu veiksmažodžiu (*pergyventi ką*), bet nevarotinas intranzityviniu veiksmažodžiu.

PERNEŠTI nevartotinas *pakelti reikšme*. Pvz.: *Motina didvyriškai pernešė* (= *pakėlė*) sūnaus mirtį. *Aš nepernešu* (= *nepakeliu*) tokio jo veidmainiavimo.

PRAEITI netiksliai vartojamas vietoj *iš-eiti*, *išlaikyti*. Pvz.: *Šį kursą mokiniai praeina* (= *išeina*) per šešis mėnesius. Nors egzaminai buvo sunkūs, bet mokiniai praejo (= *išlaikė*).

PRAMATYTI nevartotinas vietoj *numatyti*. *Pramatyti* reiškia pradėti matyti, praregėti, pvz.: *Kačiukai gimsta akli, bet pas-kui pramato* (= t.y. *praregi*). Tad yra taisy-tini tokie sakiniai: *Pramatyk* (= *Numatyk*), *ką veiksi ateinančią savaitę*. *Jis jau seniai pramatė* (= *numatė*), *kad taip įvyks*.

PRIBŪTI (lenk. *przybyć*), pvz.: *Vos tik pašaukiau, tuoj jis pribuvo* (= *atvyko*).

PRAVESTI neteiktinas vietoj rengti, atlikti, organizuoti, dirbti ir pan. Pvz.: Klasės auklėtojas pravedė (=surengė, suorganizavo) pokalbį "Kuo lietuvių jaunimas skiriasi nuo amerikiečių". Labai puikiai laboratorijoje buvo prarastas (=atliktas) šis bandymas. Jis labai gražiai pravedė koncertą (=vadovavo koncertui). Veiksmažodį prarasti galima vartoti, pavyzdžiui, tokiais atvejais: Praradė arklį pro šalį. Per mišką praradė kelią. Jam pasisėkė prarasti savo pasiūlymą.

PRIDUOTI — teikti, duoti. Pvz.: Gimtosios žemės meilė pridavė (=suteikė) kariui jėgų.

RASTIS nevartotinas kur nors būti reikšme. Pvz.: Lietuva randasi (=yra) prie Baltijos jūros. Knygos randasi (=yra, guli) ant stalo.

Tačiau visiškai taisyklinga šio žodžio vartoseną tokiais atvejais: Po lietaus daug grybų randasi (t.y. pasirodo). Kas jam rados (t.y. atsitiko)?

SKAITYTI nevartotinas vietoj laikyti, manyti. Mokytojas tai neskaitė (=nelaikė) klaidą. Skaitau (=Manau), kad jis jau suaugęs vyras.

STATYTI nevartotinas kelti reikšme. Pvz.: Statyk (=Kelk) klausimus, o aš atsakysiu. Čia reikia pastatyti (=iškelti) aiškią sąlygą. Šioje mokykloje statomi (=keliami) labai dideli reikalavimai.

SUKELTI (angl. to rise). Pvz.: Šiais metais organizacija sukėlė (=surinko) kelis tūkstančius dolerių. Manau, kad bus sunku sukelti (=surinkti) reikiamą sumą.

SUSIRIŠTI reikia skirti nuo susisiekti, susižinoti, susiskambinti. Pvz.: Aš šiandien susirišau (=susisiekiu, susižinojau, susiskambinau) su Kaunu.

TALPINTI nevartotinas vietoj dėti, spausdinti. Pvz.: Laikraštis patalpino (=idėjo, išspausdino) mano straipsnį. Mano rašinys tilpo "Drauge" (=buvo idėtas į "Draugą", buvo išspausdintas "Drauge").

TEKTI nereikia painioti su reikėti. Pvz.: Dažnai tenka (=reikia) mokinius perspėti, kad nesikalbėtų. Tenka (=Reikia) paminėti,

kad tas darbas buvo labai pavojingas. Žinoma, kartais šių dviejų žodžių reikšmė yra sunku skirti.

TIEKTI ir **TEIKTI** yra skirtingos reikšmės žodžiai. Pirmasis reiškia pristatyti, ruošti, gaminti, rengti, o antrasis — duoti. Pvz.: Krautuvei tiekiamos (t.y. pristatomos) įvairios prekės. Šeiminkė patiekė (t.y. pagamino) skanius pietus. Bet: Sportas žmogui teikia (t.y. duoda) didelę naudą. Paskaitininkas pateikė (t.y. davė) daug įdomių minčių.

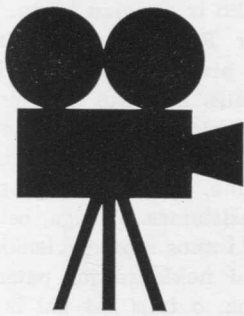
UŽGIRTI — nevartotinas žodis, nes mūsų kalboje veiksmažodis girti nevartojamas su priešdėliu už-. Tad būtinai taisytinas toks sakiny: Jo projektas susirinkimo buvo užgirtas (=priimtas, pagirtas).

UŽMESTI, UŽMETINĖTI nevartotina vietoj prikišti. Pvz.: Už šį darbą jam nieko negalima užmesti (=prikišti). Tavo užmetinėjimai (=priekaištai) visai nepagrįsti.

VALDYTI nevartotinas mokėti reikšme. Pvz.: Mokins dar prastai valdo (=moka) prancūzų kalbą. Jie palyginti jau gerai apvaldę (=išmokę) rašybą, bet dar gerai nevaldo sakinių (=nemoka sudarinėti sakinių).

ŽINOTI ir **MOKĖTI** nėra sinonimai. Mokėti reiškia galėti, praktiškai sugebėti kuo nors naudotis. Pvz.: Aš moku daug kalbų. Mokins moka pamoką. Moki žodį — žinai kelią. Žinoti reiškia turėti galvoje, išmanyti, suprasti. Pvz.: Jis daug žino, bet nedaug moka. Suprantamas vaiko siekimas kuo daugiau žinoti, kuo daugiau patirti.

Redakcijos pastaba. Gal ne vienas, ši kalbos skyrių perskaitęs, paklaus: "O dėl ko negalima to ar kito žodžio vartoti, jeigu daugumas žmonių juos vartoja?" Atsakome, jog juos nevartotiniais laikome dėl to, kad jie į mūsų vartoseną yra įsiskverbę iš kitų kalbų. Dažniausiai tai yra vertiniai iš slavų, ypač rusų ir lenkų, kalbų. Savo kalboje mes turime labai gerų atitikmenų, tad nėra jokio reikalo vartoti tų svetimybų. Kartais jas galima būtų pavartoti tik grožinėje literatūroje stilistine priemone, norint perteikti kokio nors asmens originalią kalbą.

filmai

JEREMY

Pagal Arthur Barron scenarijų parašytas poros kuklių jaunuolių meilės filmas. Savo nuotaikomis iš dalies jis primena "Love Story" ar "Friends". Aukštesniosios mokyklos pirmosiose klasėse esąs Jeremy (Bobby Benson), gerai grojantis violončele, mėgstantis arkliukus ir krepšinį, išsižūri iš Detroito į Niujorką persikėlusią, bebaigiančią mokyklą Susan (Glynnis O'Connor), pamėgusią baletą. Ji susižavi Jeremy koncertu, ir tarp jų ištęsia šilti jausmai. Filme vaizduojami labai nedrąsūs pirmieji pasikalbėjimai, telefonavimai, išėjimai. Jie patrauklūs savo paprastumu ir nuoširdumu, kol jau nueinama per toli, nors tai ir nevaizduojama nemoraliumi plikumu, bet jau sugestijonuojama gal ir per daug. Dėl to filmas kvalifikuojamas — suaugusiems.

Pačiame jų meilės iškraštyme įvyksta tragedija — tėvų darbovietė vėl atkvičia į Detroitą, ir viskas turi nutrūkti. Kaip B. Benson, taip ir G. O'Connor žiūrovą žavi nuoširdžiu paprastumu ir natūralumu. Stipri vaidyba ir antrinio personažo — Jeremy muzikos mokytojo Leonard Cimino, su pasisekimu vaidinusio Goodman teatre Čikagoje.

Filmas yra susilaukęs pripažinimo Cannes filmų festivalyje. George Pappas režisūra išpūdinga. Savo išradingumu atkreipia dėmesį ir filmuotojas Paul Goldsmith.

ENGLAND MADE ME

Šis filmas susuktas pagal plačiai skaitomą kataliko rašytojo Graham Green romaną. Režisierius Peter Duffell viską rūpestingai suplanavęs, vengdamas nereikalingų scenų ir dialogų. Vaizduojami nacių laikai Vokietijoje. Vokiečių finansininkas turtuolis įsimyli savo sekretorę, atvykusią iš Anglijos ir ilgesnį laiką

dirbančią jo firmoje. Sekretorę sklandžiai vaidina dailios išvaizdos Hildegard Neil. Kai atvyksta sekretorės brolis, išsivysto jo romansas su lengvabūde britų turiste. Jis atskleidžia laikraštininkui (kurį įtikinančiai vaidina Michael Hordern), kad turtuolis veda jo seserį, ir tos sensacingos vedybės prieš laiką patenka į spaudą. Sužadėtuvių scena turtingoje salos pilyje atskleidžia nacių pareigūnų orgijas. Turtuolis ir jo klika, nepatenkinti būsimosios žmonos brolio išsiplepėjimais, nusprendžia juo nusi-kratyti ir jį nužudo. Tai patyrusi sesuo palieka turtuoli.

Michael York vaidina tą lengvabūdį links-mavaiki brolį, o Peter Finch — finansininką. Jūdviejų vaidyba puiki, tik P. Finch tarimas ne visai nuoseklus. Filme yra labai patrauklių ežero ir kalnų vaizdų bei klasiškos skambios muzikos. Žiūrovui jis nebus nuobodus.

CHARLES VARRICK

Kriminalinis intriguojantis filmas, bet be didesnės meninės vertės. Neblogas aktorius Walter Matthau vaizduoja cirko pilotą Charley Varrick, kuris su žmona ir draugu apiplėšia nedidelio miestelio banką. Juos užklumpa policija. Moteris peršauna porą policininkų, bet paskui ir pati kulkos perskrodžiama. Paskutinėmis jėgomis ji išveža vyrą iš pavojaus zonos, bet paskui pati sukrinta. Vyras automobilį ir žmonos lavoną apipila paraku, padėga ir su savo sėbru pabėga. Bet čia prasideda jo nelaimės. Paaikškėja, kad pavogti pinigai priklausė Mafijai. Dabar jiems reikia išsisukti ne tik nuo policijos, bet ir nuo Mafijos, kuri neina į teismus, bet priešus likviduoja vietoje. Mafija pasiunčia Molly (Joe Don Baker) suieškoti kaltininkų. Jam tuoj pasiseka, nes juos išduoda

pasų padirbėjai, į kuriuos kreipėsi Varrick. Mafijos seklys sadistiškai kankina ir nužudo susektą plėšiko sėbra. Suseka ir patį plėšiką. Prasideda automobiliu važiuojančio Molly ir lėktuvan išokusio Varrick žūtbutinė kova, kurioje Mafijos atstovas, plėšiko gudrumu apgautas, susprogdinamas.

Suaugusiems filmas šiokiam tokiame išsiblaškimui gal ir pakenčiamas, bet jame meniškumo nedaug, tik gausu žmogžudysčių ir žiaurumo. Režisierius Don Siegel savo gabumams parodyti galėjo pasirinkti ką nors geresnio. Filmą susuktas iš John Reese romano "The Looters".

EXECUTIVE ACTION

Kaip tik su prezidento Kennedy mirties dešimtmečiu plačiau kino ekranuose pasklido filmas "Executive Action". Daugeliu atžvilgių jis įdomus. Jame stengiamasi pavaizduoti tariamąjį šamokslą nužudyti prezidentą. Žiūrovui visų pirma įdomu pamatyti daugelį tikrovės vaizdų: prezidento Kennedy atvykimą į Dallas, jo peršovimą ir tolimesnius įvykius, paimtus iš anų laiko filmų. Stipresnieji aktoriai yra Burt Lancaster ir Joe Don Baker.

Filmui net ir per radiją buvo didelių priekaištų, jog jame įtaigojama, kad prezidentas buvęs nužudytas dešiniųjų šamokslininkų, tam veiksmui užangažavusių Oswaldą. Filme daug rodoma toji tariamųjų šamokslininkų grupė, jų suorganizuotos šaudymo pratybos, kad geriau pataikytų. Parodomas kai kurių svyruojančių galutinis apsisprendimas, kai išryškėja prezidento nuolaidumas komunistams. Tačiau taip pat parodoma, kad prezidento žudikas yra tikrai buvęs komunistų sąjūdyje. Tad žiūrovui taip jau labai į akis nekrinta, kad čia ypač būtų kaltinami dešinieji. Filme yra daug teigiamų ir įdomių dalykų iš to tragiško įvykio, tad jis, nuėjęs jo pažiūrėti, nesigailės.

TRIPLE ECHO

Vaizduojama nuošaliame D. Britanijos ūkyje gyvenanti moteris, kurios vyras yra japonų nelaisvėje. Ją vaidina gana gabi aktorė Glenda Jackson. Ji pergyvena vienvietę, bet veda ūkį ir nesugniūžta. Pripuolamai į jos sodybą užklysta karys, jaunos, iš dalies mergaitiškos išvaizdos jaunuolis, kurį vaidina Brian Deacon. Jis pataiso traktorių ir padeda ūkyje. Tarp jo ir moters išsivysto intymus romansas. Kadangi jis yra pabėgęs iš kariuomenės, o taip pat bijomasi žmonių kalbų, tai jis persirengia moterimi, vaizduodamas šeiminingą seserį.

Šiuos namus aplanko ir daugiau karių. Vienas seržantas (Oliver Reed) susidomi jauna šeiminingą "seserį", pradeda flirtą ir kviečia į karių pasilinksminimus. Ilgainiui tarp moters ir "sesers" darosi santykiai įtempti. Dezertyras ima jaustis kaip kalėjime. Ieškodamas įvairumo, persirengęs mergina, nueina į karių pasilinksminimą, kur atpažįstamas. Pabėga, bet sugaunamas ir vedamas į anos moters vienišumą. Moteris, supykusi, kad neklausė jos patarimo neiti į pasilinksminimą, o taip pat gal ir norėdama pridengti savo nusikaltimus, nušauna tą sugautą dezertyrą.

Filme yra intrigos, geras filmavimas, bet dėl kai kurių intymesnių scenų moters namuose ir dėl kai kurių sugestivių karių balsų pasilinksminimo užkampiuose jis yra skiriamas tik suaugusiems.

HERCULES

Sis filmas drauge su "Hercules Unchained" dažnai yra rodomas tuose pačiuose teatruose, nes antrasis yra pirmojo tęsinys. Turinys yra paimtas iš graikų mitologijos ir žiūrovui padeda susipažinti su senovės graikų mitais bei jų panaudojimu literatūroje. Filmuose yra daug fantastiškų nuotykių, neįtikėtinai komplikuočių scenovaizdžių, masinių karų. Yra ir romantiškų vietų, ir baleto, ir kitokio pramoginio įvairumo, priimtino visiems. Nors filmas nepasižymi dideliu meniškumu, bet žiūrovui gali suteikti poilsio ir išsiblaškimą valandėlę po dienos darbų ir įtampų.

TALES THAT WITNESS MADNESS

Paramount bendrovės filmas, režisuotas Freddie Francis. Psichiatras Donald Pleasance atvykusiam į psichiatrinę ligoninę svečiui rodo ten uždarytus pacientus ir paskui šuoliais į praeitį ekrane rodo jų ligos atsiradimą bei išsivystymą. Vaizduojami keturi atvejai: vaiko, kuriam rodosi užpuolęs tigras; jaunuolio, kuriam įtampa sudaro senas portretas; jauno vyro, kuris įsivaizduoja kelmą esant moteria, sukeliančia romantinius jausmus ir norą žudyti savo žmoną; pagaliau filipinų rašytojo, kuris savo literatūrinės agentės dukrą nužudo kanibalistinei aukai.

Filmas yra per daug žiaurus, slegiantis ir kvailas, kad būtų galima kam nors jį rekomenduoti. Jame niekas neras nei meniško pasigėrėjimo, nei pramoginio poilsio.

Juozas Prunskis

KONKURSO LAIMĖTOJAI

Iš vienuolikos konkursui atsiųstų straipsnių premijas laimėjo šie konkurso dalyviai: I premiją (150 dol.) — Aušra Gylytė-Karkienė, iš Toronto; II (100 dol.) — Vytautas Zubas, iš Fijų salos; III (75 dol.) — Vacys Kuprys, iš Cicero; IV — (50 dol.) — Alfonsas Nakas, iš Detroito; V (25 dol.) — Algirdas Ratnikas, iš Detroito.

Konkurso vertinimo komisiją sudarė: Algirdas Grigaitis (pirm.), Marija Eivaitė (sekr.) ir nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė.

Premijų mėcenatai: dr. Leonas Kriaučeliūnas — 200 dol.; Ona ir Vincas Kuliešiai — 100 dol.; Stefanija Rudokienė — 50 dol. ir dr. Ferdinandas Kaunas — 50 dol. Nuoširdžiai dėkojame mėcenatams, vertinimo komisijai ir sveikiname laimėtojus!

ATSIUSTA PAMINĖTI

SUVAŽIAVIMO DARBAI, 1933, I. Išleido Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija. Redagavo Juozas Eretas. Perspausdinta fotomechaniniu būdu 1973 m.

Antanas Maceina. KRIKŠČIONIS PASAULYJE. Išleido "Krikščionis gyvenime" 1973 m. Įrašus piešė Telesforas Valius. 402 psl., kieti viršeliai, kaina 7 dol.

Liudas Dovydenas. KARALIAI IR BULVĖS. Pasakų rinkinys. Viršelis Ados Korsakaitės-Sutkuvienės. Išleido Liet. Knygos Klubas 1973 m. 212 psl., kaina 4.50 dol.

Erlėnas. GIRIŲ SARGAI. Apysakos. Viršelis V. Simankevičiaus. Išleido kun. Pr. Vaseris Australijoje 1973 m. 212 psl., kaina 3 dol.

VARPAS, nr. 12, 1973 m. Redaktorius — Antanas Kučys. Leidžia Varpininkų Filisterių draugija.

LITUANUS, Vol. 19, No. 4. Šio numerio redaktorius — J. A. Račkauskas.

KRIVŪLĖ, nr. 3(11), 1973 m. Leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada. Redaguoja kun. P. Celiešius.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Marija Eivaitė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Algimantas Kezys, S.J., Nijolė Užubalienė. Administracija: Petras Kleinotas, S.J., ir Aleksandra Likanderienė. Viršelis — Algirdo Ku-rausko / fotografija — Algirdo Grigaičio. Skyrių vinjetės — Jūratės Eidukaitės. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telefonas — 737-8400. Spaustuvė — Immacu-lata Press, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 5 dol., atskiras numeris — 50 c.